

Hållbarhet i de regionala tillväxtsmedlen i region Jämtland-Härjedalen – En kartläggning och analys av anslag 1:1 2016 - 2020

MED FINANSIERING FRÅN

wsp

tillväxt
verket

KUND

Region Jämtland Härjedalen

KONSULT

WSP Advisory

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
Tel: +46 10-722 50 00
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
wsp.com

UPPDRAGSNAMN
Kartläggning och analys av
fördelningen av de regionala
tillväxtmedlen (anslag 1:1)

FÖRFATTARE
Göran Hallin
Anna Clara Örtendahl

DATUM
2021-09-06

MED FINANSIERING FRÅN

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Bakgrund.....	4
1.2	Uppdraget	5
	Uppdragets syfte	6
	Metoder	7
2	Kartläggning och analys av företagsstöden	9
2.1	Företagsstödens fördelning	9
	Flest stödutbetalningar i Östersund, men mest pengar till företag i Härjedalen	10
	Företagsstödens branschfördelning styrs i hög grad av stödens och stödreglernas utformning	13
	Företagsstöden kan användas för olika insatser.....	16
	Stöden fördelas i högre grad till företag som leds av män än av kvinnor	19
	Preliminära slutsatser för kartläggningen av företagsstöden	20
2.2	Hållbarhetsanalys av företagsstöden	20
	Ekonomisk hållbarhet	21
	Ekologisk hållbarhet	24
	Social hållbarhet.....	25
	Samlad analys av företagsstödens hållbarhet	27
3	Kartläggning och analys av projektmedlen	32
3.1	Projektmedlens fördelning	33
	Olika indelningar av stöden i kategorier (allt mkr)	34
	Stödmottagare	37
	Projekt med koppling till samiska näringar eller samisk kultur	39
3.2	Hållbarhetsanalys av projektmedlen.....	39
	Kortfattat metodbeskrivning.....	39
	Samlad analys av projektmedlens hållbarhet.....	42
	Stora men systematiska variationer över tid	43
	Smart specialiserade projekt är bättre på att integrera hållbarhet.....	43
	Mer hållbara projekt inom området Attraktiva livsmiljöer.....	45

	Projekten utanför områden som näringsliv, innovation och företagande förefaller i högre grad integrera hållbarhetsmålen	47
4	Slutsatser och rekommendationer.....	47
	Relativt hög integrering av hållbarhet.....	48
	Integrera de globala målen i styrning	49

1 Inledning

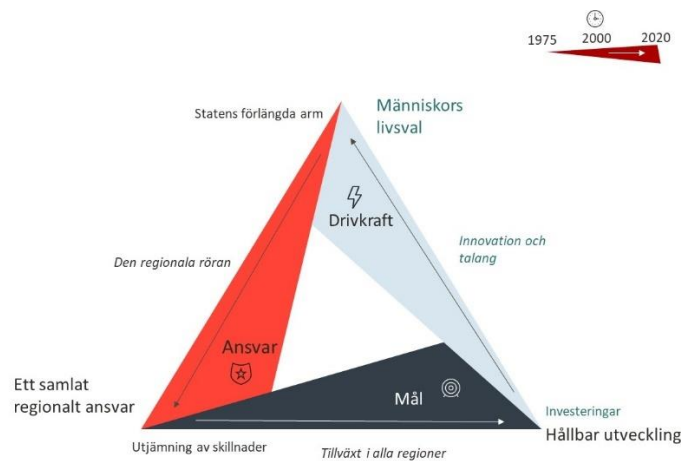
1.1 Bakgrund

Regional utveckling är ett angeläget politiskt mål, inte minst i mer glesbefolkade delar av landet. Politikområdet brukar beskrivas som att det först utvecklades i mitten av 1960-talet¹, bl.a. med införandet av olika typer av investeringsstöd riktade till företag i norra Sverige – det vi idag känner som de regionala företagsstöden. Alltsedan dess har politikområdet förändrats och utvecklats. Företagsstöden har utvecklats, och omfattar nya stödgrunder och kan idag ges till företag i flera branscher. Medel för andra typer av utvecklingsinvesteringar har tillkommit genom det som kallas regionala projektmedel. Utvecklingen omfattar inte bara verktygen, utan också förändringar i vilka mål som politiken har, hur man i forskningen ser på den regionala utvecklingens drivkrafter och hur ansvaret för politikens genomförande har förskjutits från den nationella till den regionala nivån.

I en rapport för Sveriges kommuner och regioner (SKR) beskriver WSP utvecklingen av den regionala utvecklingspolitiken under närmare ett halvsekel med figuren nedan. För det första har målen för den regionala utvecklingspolitiken förändrats – från att fokusera målet om att utjämna regionala skillnader har också mål om tillväxt i alla regioner och en hållbar utveckling lagts till politikområdet. För det andra har vetenskapen om vad som skapar utveckling i regioner lett till ny kunskap, där man i högre grad betonar ”mjuka” faktorer som innovation och kunskap och människors val av bostad som en del i ett samlat val av livsstil och livspussel vid sidan av investeringar i infrastruktur och företag som det som driver och många gånger avgör regioners utveckling. För det tredje har ansvaret för politiken och dess genomförande gått mot ett ökat ansvar hos regionalt valda församlingar, manifesterat i att regionerna sedan januari 2019 är regionalt utvecklingsansvariga myndigheter i samtliga 21 regioner.²

¹ Proposition 1964:183 Riktlinjer för en aktiv lokaliseringpolitik.

² Hallin & Kempinsky 2020, *Regionerna och utvecklingsarbetet*, Sveriges kommuner och regioner.

Figur 1 Schematisk bild över den regionala utvecklingspolitikens förändring i fyra decennier och tre dimensioner

Bakgrunden är viktig för att när vi idag talar om hållbar utveckling som ett övergripande mål för den regionala utvecklingen så gör vi det i förhållande till en utveckling där arbetet också ska syfta till en ekonomisk tillväxt i hela landet och en utjämnning av skillnader i förutsättningar för utveckling mellan olika regioner. Den är också viktig för att förstå att även om regionerna idag är utvecklingsansvariga myndigheter över hela landet så har staten fortsatt en uppgift i att hantera mellanregionala skillnader och detta är ett delsyfte med de medel som detta uppdrag handlar om. Medlen syftar till att både främja investeringar, men också i en vidare mening stärk

a förutsättningarna för regionens utveckling. Alla dessa delar är viktiga för att korrekt kunna tolkat resultatet av den hållbarhetsanalys som presenteras i denna rapport.

1.2 Uppdraget

WSP har haft Region Jämtland-Härjedalens uppdrag att genomföra en kartläggning och analys de regionala utvecklingsmedlens (det s.k. 1:1 anslaget) användning ur ett hållbarhetsperspektiv. Kartläggningen är en delaktivitet inom ramen för projektet "Vägar till hållbar utveckling" (dnr RUN/174/2020) och har delfinansierats av Tillväxtverket.

Kartläggningen ska utgå från de tre hållbarhetsdimensionerna – ekonomi, social och miljö – och även ta hänsyn till intersektionaliteten mellan dimensionerna. Uppdraget har omfattat både de s.k. företagsstöden och de regionala projektmedlen.

Uppdraget kan i första hand delas in i en kartläggningsdel och en analysdel. Kartläggningsdelen handlar om en deskriptiv beskrivning av anslagens fördelning ur olika perspektiv, t.ex. geografi, bransch, stödgrund, koppling till RUS:en, koppling till hållbarhetsdimensioner eller förändringar över tid. Analysdelen handlar om att genomföra en fördjupad analys av hur väl hållbarhetsaspekterna har integrerats i fördelningen av 1:1 medlen.

Vidare vill vi i kartläggningen och analysen skilja mellan företagsstöden och de regionala projektmedlen. De regionala företagsstöden är direkta kontantstöd som kan utbetalas till företag i regionen. Företagsstöden grundar sig på ett undantag i EU:s statsstödsregler – främst undantaget för stöd av s.k. försumbar betydelse -som annars förbjuder offentliga stöd till privata företag. Statsstödsreglerna styr också vilka stöd som kan lämnas i vilka kommuner. Hela Jämtlands län ingår här i det s.k. stödområde A, dvs. har samma regelverk.

Företagsstöden som Region Jämtland-Härjedalen har beslutsmandat för inom ramen för 1:1 anslaget grundar sig på följande förordningar:

- Förordningen (2015:210) om statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag
- Förordningen (2015:211) om statligt stöd till regionala investeringar
- Förordningen (2015:284) om statligt stöd till kommersiell service

De regionala projektmedlen är ett bredare inriktat stöd som kan lämnas för olika typer av regionala insatser i enlighet med lagen (2010:630) och förordningen 2003:596. Det innebär att man kan stödja projekt som är avgränsade i tid och inte innebär ett ordinarie driftstöd till insatser som ligger i linje med regionens utvecklingsstrategi men som inte ryms inom företagsstöden ovan. Mottagare av de regionala projektmedlen är i första hand kommuner och organisationer som bedriver ett utvecklingsarbete i regionen.³

Uppdragets syfte

WSP:s uppdrag har varit att kartlägga och analysera 1.1. anslagens fördelning och användning ur ett hållbarhetsperspektiv. Med ett hållbarhetsperspektiv avses ett perspektiv som inbegriper de tre hållbarhetsdimensionerna – det ekologiska, sociala och ekonomiska perspektivet – och synergier och kopplingar dem emellan.

³ Se även respektive års Regeringens regleringsbrev för 1.1 anslagen..

Kartläggningen och analysen ska göras uppdelat på företagsstöden och projektmedlen.

I kartläggningen ska ingå att visa hur stöden har fördelats, över tid, mellan kommuner och mottagare. I analysen ingår att analysera hur stödets fördelning och användning har bidragit till en hållbar utveckling i de tre dimensionerna. Särskilt fokus har legat på att analysera orsaker till skillnader i fördelning eller skillnader i hur olika stöd och projekt har integrerat hållbarhetsaspekterna.

En del i uppdraget är också dra slutsatser om hållbarhetsintegreringen i företagsstödens och projektstödens användning i regionen. Kartläggningen och analysen syftar ytterst till att stödja regionens framtida arbete med ett strategisk nyttjande av de regionala tillväxtmedlen, särskilt anslag 1:1.

Metoder

Uppdraget har inneburit en rad olika metodologiska utmaningar, både i stort och när det gäller detaljer. Här redogör vi för metoden i uppdragets genomförande i stora drag, medan vi återkommer till detaljerna i anslutning till respektive del i analysen.

Uppdraget har av uppdragsgivaren avgränsats till att handla om perioden 2016 – 2020. Det innebär att vi i det underlag vi arbetat med i analysen behandlar ärenden som beslutats inom ramen för denna period. I analysen ingår de beslutade beloppen stödmedel. Dvs. medfinansiering från annat håll än 1.1-anslaget ingår inte i de belopp som nämns i rapporten. Här bör noteras att beslutade belopp inte alltid är det samma som faktiskt utbetalade belopp, då de faktiska stödberättigade kostnaderna kan komma att avvika från det ursprungliga beslutet.

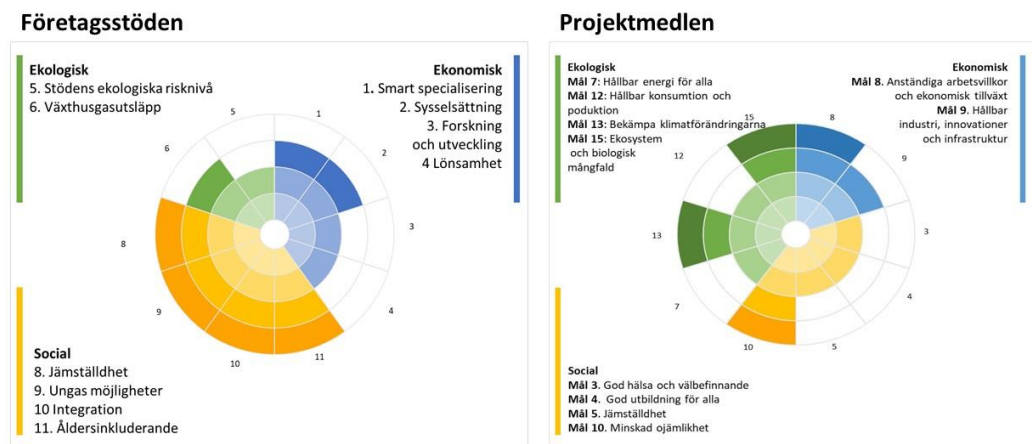
Utgångspunkten för analysen har varit ett underlag från uppdragsgivaren innehållande alla stödärenden – både företagsstöd och projektmedel. I underlaget för företagsstöden ingår uppgifter som stödmottagande företag, organisationsnummer, stödgrund, belopp, vilket arbetsställe som investeringen avser. Vi har också haft tillgång till de fullständiga stödansökningar och beslutsmotiveringar. Underlaget för projektmedlen innehåller även uppgifter om samtliga beslutade projekt under perioden, om stödmottagaren och om projektens syfte, aktiviteter mm såsom framgår av projektansökan.

I kartläggningdelen av de två stödtyperna har vi koncentrerat oss på grundläggande aspekter av hur stöden fördelats, såsom antal stöd, genomsnittliga stödbelopp, skillnader i stödstorlek, etc. Vi har också analyserat huruvida det finns en skillnad mellan de olika åren i perioden. När det gäller den geografiska

fördelningen av stöden är förutsättningarna för att knyta stöden till en viss plats olika när det gäller företagsstöden och projektmedlen. Vanligtvis betyder det att det är lättare att identifiera den kommun som investeringsstöden avser. När det gäller projektmedlen är det oftare så att ett projekt kan omfatta verksamhet i flera kommuner, oavsett var den stödmottagande organisationen finns.

När det gäller analysen av stödens hållbarhetsintegrering har utgångspunkten varit att skapa förutsättningar för en visuellt tydlig och pedagogisk analys som tydligt också tar utgångspunkt i de tre perspektiven – ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Därför har vi för båda stöden försökt att identifiera olika indikatorer som ska visa stödens hållbarhet i de tre perspektiven.

De tre aspekterna av hållbarhet illustreras av färgerna grön, orange och blå. Varje sektor (tårtbit) representerar en indikator som ska visa på *en* aspekt av hållbarhetsintegrering. Ju längre ut från diagrammets mitt som varje sektor är fylld, desto bättre integrerad är denna hållbarhetsaspekt i stöden.

Figur 2 Åskådliggörande av stödens förmåga att integrera de tre hållbarhetsperspektiven

Bilderna i figuren ovan är de samlade bilderna av en analys av samtliga stödärenden för företagsstöden respektive projektmedlen. Bakom de aggregerade bilderna ligger en bedömning av varje enskilt stödärende. Metoderna för att aggregera upp till den samlade bilden från det enskilda ärendet varierar beroende på indikatorns karaktär.

Utformningen av indikatorerna skiljer sig främst mellan företagsstöden och projektmedlen. När det gäller företagsstöden har mängden stödärenden gjort det omöjligt för oss att i detalj bedöma varje enskilt stödärende. Indikatorerna utgår istället främst från de faktorer som gäller för den bransch som det mottagande företaget tillhör. Detta innebär en begränsning, t.ex. såtillvida att ett enskilt stöd kan gå till ett företag som finns i en

bransch som kännetecknas av en viss hållbarhet i de tre olika avseendena. Sedan kan det sökande företaget t.ex. avvika markant från det som gäller i branschen. Det kan också vara så att det som investeringsstödet avser explicit syftar till att motverka en bristande integration av hållbarhet i branschen. Dessa utmaningar har vi bara delvis kunnat hantera, t.ex. genom att bedöma vad investeringen i fråga avser utifrån vad som finns registrerat när det gäller t.ex. stödgrund. Vi föreslår därför i våra rekommendationer att sådana uppgifter ska systematiseras i samband med utlysningar och handläggning av stöden.

När det gäller projektmedlen är ärendemängden mindre och vi har därför kunnat analysera varje enskild stödansökan. Vår analys har då utgått från de sjutton globala målen, från vilka vi identifierat nio som relevanta utifrån detta syfte. Vår bedömning avser därför hur väl projekten, med utgångspunkt i ansökan, kan anses knyta an till de olika globala målen. Vår slutsats är att, med en direkt handläggning av hållbarheten i företagsstöden skulle denna metod även kunna tillämpas för företagsstöden.

Med utgångspunkt i dessa aggregerade bedömningar har det sedan varit möjligt att analysera skillnader i integrerad hållbarhet, i en rad olika avseenden, t.ex. mellan kommuner (för företagsstöd), över tid, beroende på stödmottagaren eller målgrupp.

Vi återkommer till urvalet indikatorer, bedömningarna av varje stödärende samt aggregeringen till den samlade analysen i kapitlet nedan.

2 Kartläggning och analys av företagsstöden

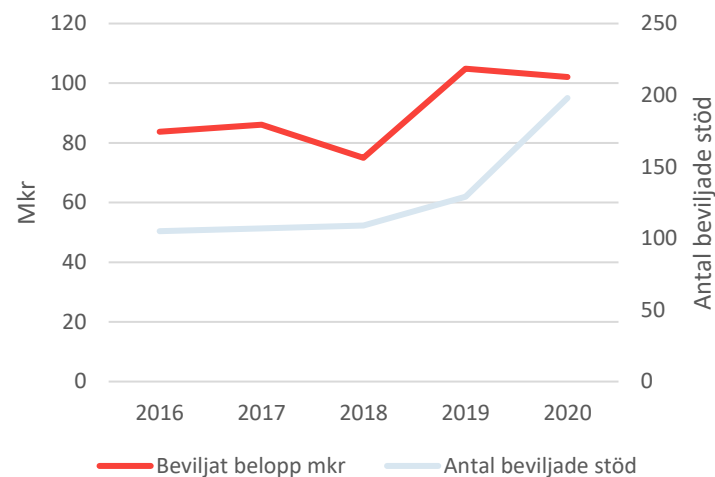
I detta kapitel redovisar vi kartläggningen och analysen av de regionala företagsstöden med syfte att ge en bild av hur fördelningen av medel sett ut under perioden 2016 – 2020. Därefter analyseras stöden ur ett hållbarhetsperspektiv, med utgångspunkt i de tre dimensionerna (ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet). Hållbarhetsanalysen redovisas i första hand med utgångspunkt i de värderingsdiagram som beskrivits i metodavsnittet ovan.

2.1 Företagsstödens fördelning

Region Jämtland Härjedalen har beslutat om totalt 648 företagsstöd under perioden 2016 - 2020. Antalet stödärenden

per år har i det närmaste fördubblats under perioden, från 105 st 2016 till 198 st 2020.

Sammanlagt beslutades om företagsstöd för närmare 452 mkr för perioden totalt. Det betyder att det genomsnittliga stödbeloppet var omkring 700 tkr. Bakom genomsnittet döljs en stor variation där det minsta stödet bara uppgick till ett tusen kronor medan det största stödet var drygt 27 mkr⁴.

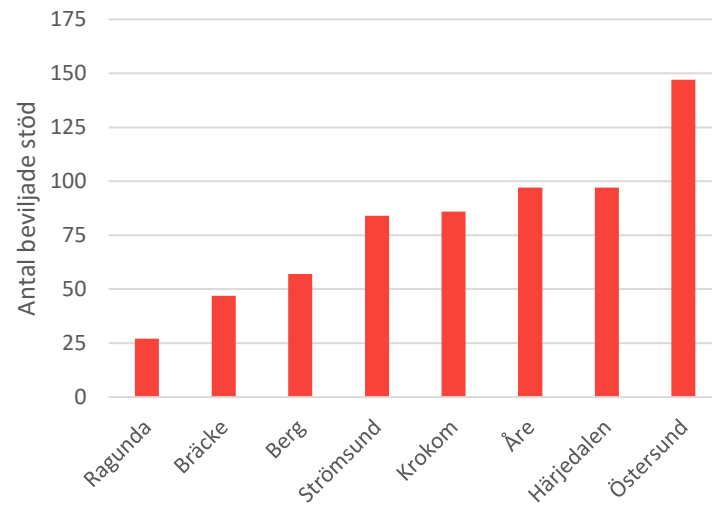
Figur 3 Företagsstödens utveckling 2016 – 2020, antal beviljade stöd, beviljat belopp (mkr) årligen

Flest stödutbetalningar i Östersund, men mest pengar till företag i Härjedalen

Mottagarna av företagsstöden är företag fördelade över hela länet. Figuren nedan visar att de flesta företagsstöden har gått till företag lokaliserade till Östersunds kommun, totalt 147 stödutbetalningar under perioden⁵. Ragunda är den kommun som fått minst antal stödärenden beviljade – 27. Fördelningen av antalet stödärenden mellan kommunerna i övrigt framgår i figuren nedan.

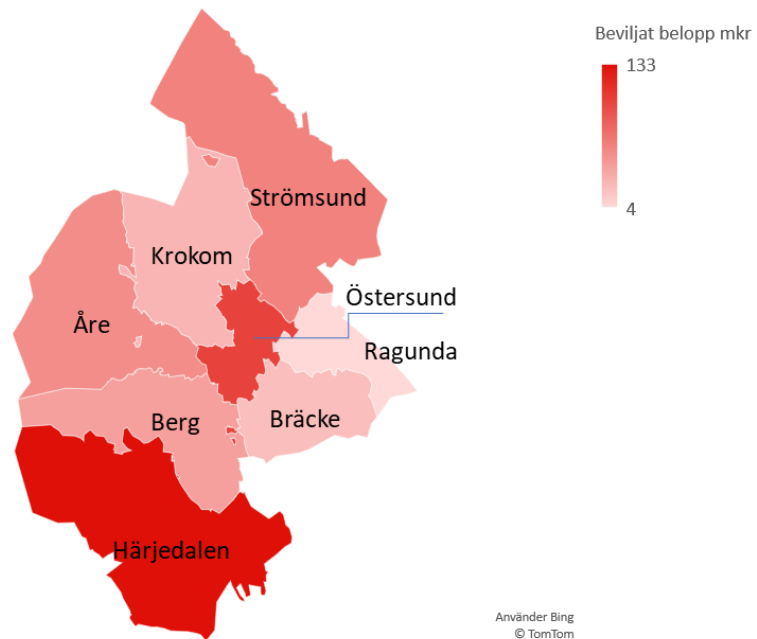
⁴ Noteras bör att ärendet om 27 mkr var långt större än övriga ärenden och även olika till sin inriktning då stödet avsåg ett stöd till Swedavias investering i flygplatsen Åre Östersund – ett företagsstöd med karaktär av en infrastrukturinvestering.

⁵ Företagsstödens "lokalisering" avgörs av var det stödmottagande arbetsstället är lokaliserat. Ett stöd till ett visst arbetsställe kan i olika utsträckning komma företagets andra arbetsställen till godo.

Figur 4 Antalet företagsstöd per kommun, 2016 - 2020

Kanske mer intressant är hur *volymen* stödmedel fördelar sig mellan företagen i olika kommuner. Kartan i figur 4 visar hur mycket stödpengar som företag i respektive kommun har fått. Här framgår då att Härjedalen är den kommun som mottagit mest stöd sett till totalt belopp. Totalt mottog företagen i Härjedalen företagsstöd om cirka 133 mkr under perioden. Företagen i Östersund mottog 101 mkr, Strömsund 60 mkr, Åre 53 mkr, Berg 41 mkr, Krokoms 27 mkr och Bräcke 21 mkr. Ragunda är även kommunen med det minsta totala beloppet utbetalt företagsstöd, med en total stödvolym om knappt 4 mkr.

Figur 5 Totala belopp företagsstöd per kommun, 2016 - 2018

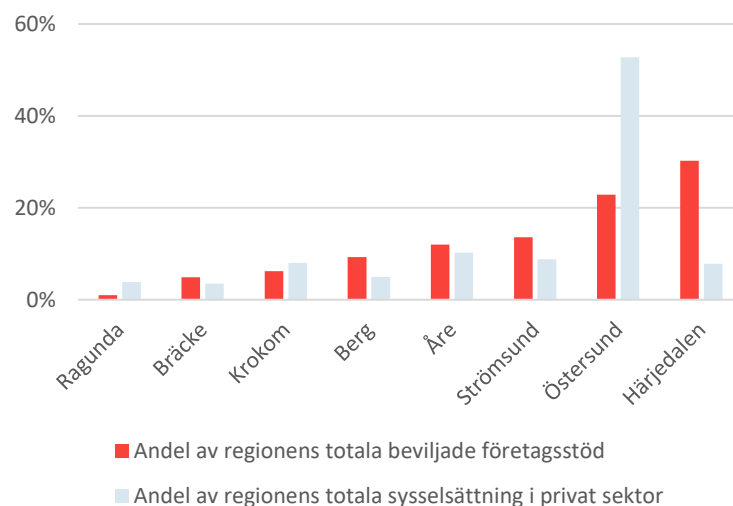
Fördelningen av stöden behöver också sättas i relation till näringslivets storlek och struktur för att kartläggningen ska vara meningsfull.

I figuren nedan har vi satt de utbetalade stödbeloppen i relation till antalet sysselsatta i privat sektor i kommunerna. Vi har valt att sätta stöden i relation till detta mått, då det är en enkelt tillgänglig approximation för det stödberättigade näringslivets storlek i kommunerna.

Vi ser då att Härjedalens kommun har fått 30 procent av de totala beviljade företagsstöden i länet under perioden samtidigt som kommunen endast har 8 procent av regionens sysselsatta i privat sektor. Omvänt har Östersunds kommun fått 23 procent av företagsstödbeloppet samtidigt som kommunen har drygt 53 procent av regionens sysselsatta i privat sektor.

Det är i Östersund, Ragunda och Krokoms kommuner som företagen har fått en lägre andel av regionens totalt beviljade företagsstöd än vad som skulle motsvaras av kommunens andelar av de privat sysselsatta i regionen. En förklaring till detta kan vara att det även inom det privata näringslivet finns skillnader i näringslivets struktur mellan kommunerna, som påverkar både företagens behov och möjligheter att söka stöd. Exempelvis kan det vara så att både investeringsbehoven och möjligheterna att få del av stöden enligt regler och förordningar är mer begränsade i tjänsteföretag än i industriföretag vilket kan betyda att kommuner med relativt sett fler industriföretag har fler företag berättigade att söka större belopp.

Här är det också viktigt att poängtera själva syftet med stöden, som ju är att vara marknadskompletterande och kompensera för utmaningar knutna till företagets lokalisering och de förutsättningar som finns där. Flera studier har i det sammanhanget pekat på hur tillgången till investeringskapital för företagen varierar beroende på lokaliseringsort. En av de förklaringar som nämns till detta är att tillgångsvärdena ofta värderas lägre på landsbygd än i tätort vilket kan göra det svårt att få lån för exempelvis en investering på landsbygd. I förordningen uttrycks att stöden ”inte får vara större än vad som behövs med hänsyn till övriga finansieringsmöjligheter och andra omständigheter för att den åtgärd som stödet avser ska kunna genomföras.” Detta kan mycket väl också vara en av anledningarna till att t.ex. Östersund och Krokoms får relativt sett mindre företagsstöd i relation till kommunernas samlade privata näringsliv.

Figur 6 Kommunens andel av länets totala företagsstöd i relation till kommunens andel av länets totala sysselsättning i privat sektor.

Företagsstödens branschfördelning styrs i hög grad av stödets och stödreglernas utformning

EU:s statsstödsregler och de svenska förordningarna styr vilka företag som kan få företagsstöd och för vilka syften. Ett av villkoren för att kunna få del av flera av stöden handlar om på vilka marknader företagen får verka, där det finns hinder för företag som främst verkar på en lokal (regional) marknad att söka och få företagsstöd. Skälen för detta är att stödets syfte är att främja regionens samlade utveckling men samtidigt inte att snedvrider konkurrensen mellan företag inom regionen.

Detta påverkar i sin tur företagsstödens möjliga branschfördelning. Villkoren i stödreglerna "gynnar" tillverkande företag framför tjänsteföretag, då många tjänsteföretag främst verkar på en lokal marknad. Som vi ska återkomma till i hållbarhetsanalysen påverkar detta också möjligheterna att öka hållbarheten i stöden, i exempelvis ekologiskt eller socialt hänseende.

Företagen som tar emot stöd finns ändå i olika branscher. Flest stöd – 64 % av alla stöd - har gått till tre branscher:

- Tillverkning
- Handel⁶
- Hotell och restaurang

Ser vi till den totala stödvolymen är de tre största mottagarbranscherna

- Tillverkning
- Fastighet
- Hotell och restaurang

Figuren nedan visar hur antalet stöd och de totala stödbeloppen fördelar sig mellan olika branscher.

Tillverkningsföretagen har mottagit 29 procent av alla enskilda stödärenden. Räknat på stödbelopp är andelen något lägre – 25 procent av volymen beslutade stödmedel har gått till tillverkningsföretag.

Räknat i andel av samtliga stödärenden är den näst vanligaste branschen att få del av företagsstöden Hotell och restaurang som mottagit 16 procent av alla stödärenden. Här är volymen medel dock lägre, vilket indikerar att de genomsnittliga sökbara investeringarna varit mindre.

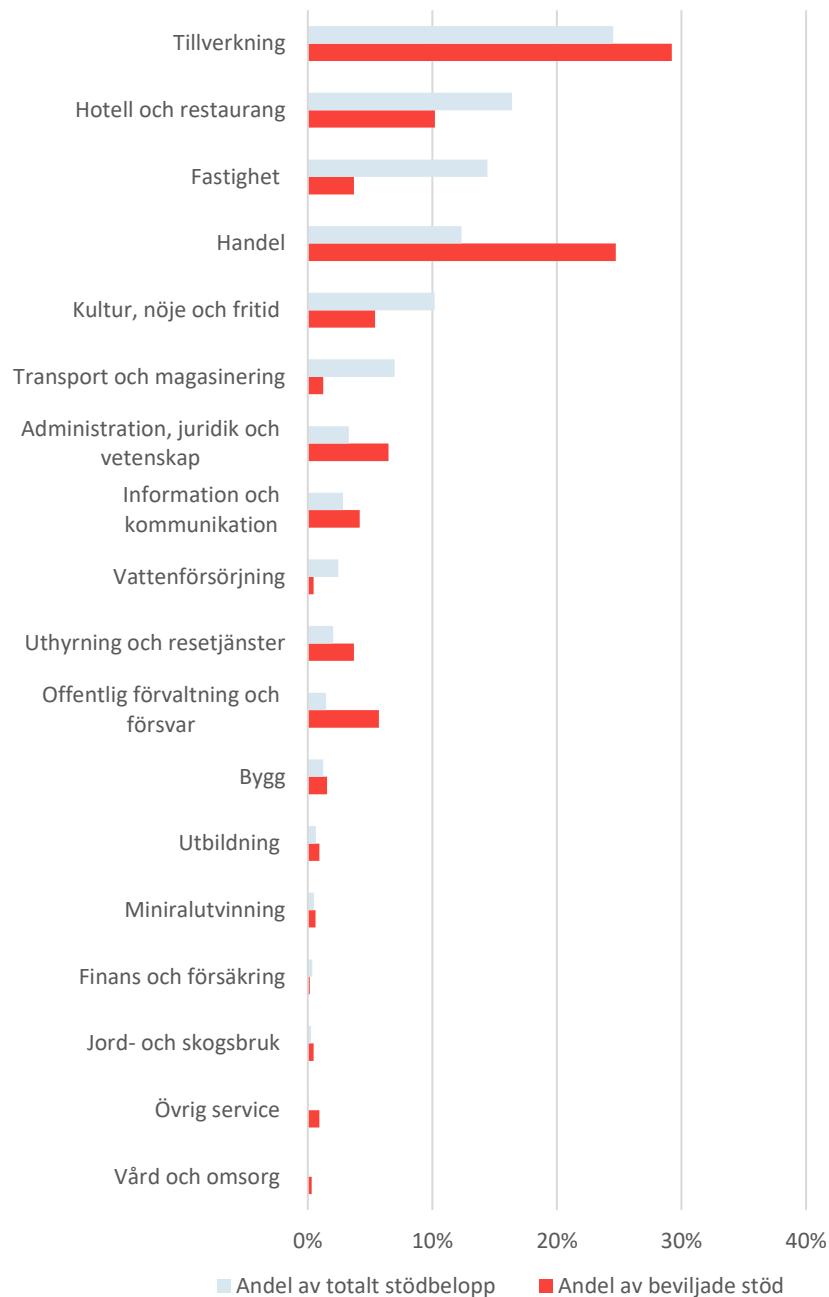
Inom fastighetsbranschen är situationen omvänd. Omkring 4 procent av alla stödärenden har gått till fastighetsbranschen, men de genomsnittliga stödbeloppen har varit större vilket gör att branschen har mottagit 14 procent av stödmedlen.

Handel har tagit emot näst flest av alla enskilda stödärenden, men endast 12 procent av volymen beslutade stödmedel har gått till handelsföretag. Det är framförallt företag inom livsmedelshandelsföretag med brett sortiment (ej varuhus eller stormarknad) som har tagit emot mindre stödbelopp.

Många av de övriga branscherna har endast haft ett fåtal stödärenden och mottagit relativt små belopp företagsstöd. I branschen transport och magasinering återfinns återigen det största enskilda stödärendet, stödet till Swedavia, vilket gör att

⁶ Stöden till handeln är inom första hand stöd till kommersiell service.

det för den branschen är en relativt stor skillnad mellan antalet ärenden och volymen stödmedel.

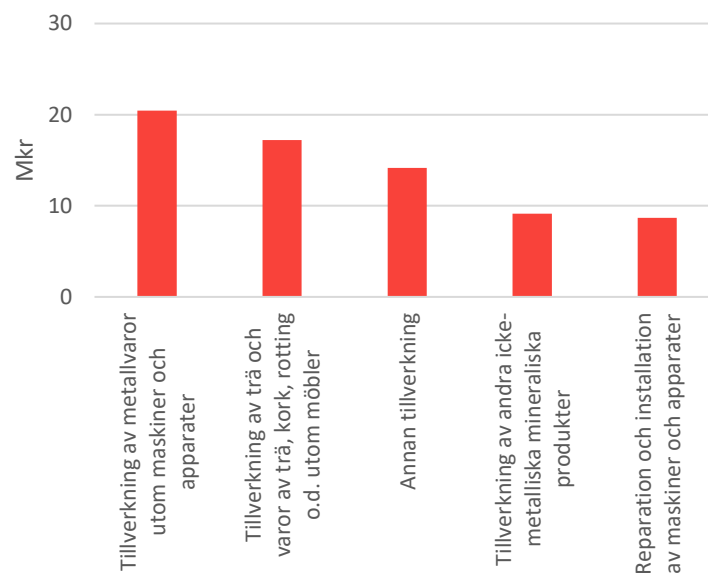

Figur 7 Företagsstödet fördelning mellan branscher, andel av totalt beviljade stöd och andel av totalt stödbelopp 2016 – 2020.

I figuren nedan ser vi närmare på hur stöden har fördelats mellan olika delar inom tillverkningsindustrin. Vi ser då framför allt att stödet i stor utsträckning har gått till företag inom

metalltillverkning där företagen fick sammanlagt drygt 21 mkr i stöd. Det näst vanligaste är tillverkning av trä och papper som exempelvis består av företag som tillverkar förädlade trädränslen, pappers- och pappförpackningar och som hyvlar trä, där företagen fick drygt 19 mkr i stöd.

I branscherna textil och kläder, bygg och livsmedel var beloppen omkring 10 mkr per bransch eller lägre.⁷

Figur 8 Topp 5 delbranscherna inom tillverkningsindustrin som tagit emot mest medel, mkr 2016 – 2020

Företagsstöden kan användas för olika insatser

Inom förordningen (SFS 2015:10) finns det ett antal utpekade åtgärder som företag kan söka och få stöd för. Åtgärderna specificerar vad stöden får avse och vad medlen får användas till. I bilaga 1 sammanfattas alla stödberättigande åtgärder som anges i förordningen.

I figuren nedan redovisar vi stödmedlens fördelning utifrån dessa åtgärder. Då framträder tydligt dominansen för investeringsbidragen tydligt. Av de 451 mkr har nästan 300 mkr (293) gått till investeringsbidrag. Till detta ska också läggas stöd till större investeringar och stöd till mindre investeringar som fått ytterligare cirka 30 mkr i stöd. Den stödåtgärd som fått näst mest stöd är energieffektiviseringsåtgärder som mottagit cirka 38 mkr i

⁷ Vi påminner här att det handlar om tillverkningsindustribranscher, således inte exempelvis försäljning av livsmedel eller textilier och kläder.

stöd under perioden. Stöd till kommersiell service har uppgått till sammanlagt 20 mkr.

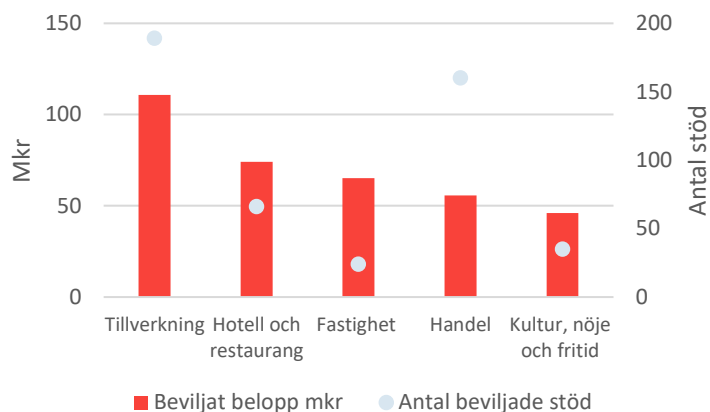
Över tid har det skett vissa förändringar i vilka åtgärder man har kunnat söka stöd för. Ett exempel på detta är det särskilda stöden för omställning och konsultation som följde av coronapandemin som har utgått under 2020. Beloppen för detta är i sammanhanget små⁸.

⁸ Dessa stöd ska inte förväxlas med permitteringsstöden eller omsättningsstöden som också utbetalats till företagen under coronapandemin.

Figur 9 Beviljade belopp fördelat på erbjudanden, 2016-2020

I figuren nedan redovisar vi de fem största mottagande branscherna av investeringsbidragen. Återigen återfinns tillverkningsindustrin i topp, med nästan 200 stöd och en volym om totalt 111 mkr. Företagen inom hotell och restaurang har under perioden mottagit 66 investeringsbidrag till ett värde om 74 mkr. För branscherna fastighet, handel och kultur, nöje och fritid gäller 24, 160 respektive 35 investeringsstöd till värden om 65, 56 respektive 46 mkr.

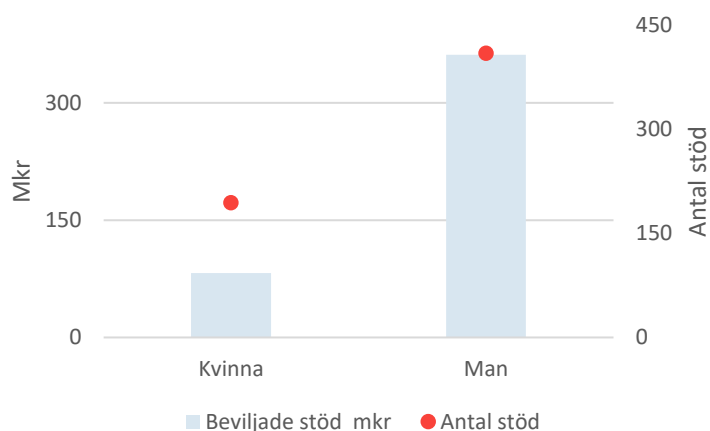

Figur 10 De 5 branscher som har tagit emot mest investeringsstöd

Stöden fördelas i högre grad till företag som leds av män än av kvinnor

En översikt av resurserna för företagsstöd - 80 procent av företagsstöden - 361 miljoner kronor - har gått till företag där en man har den högsta ledande befattningen inom företaget. Figuren nedan visar att färre stöd går till företag med kvinnor i ledande befattning. Ungefär 2 procent av företagsstöden fördelas till kommuner och stiftelser, vilka inte har inkluderats i denna analys.

Företag med män i ledande befattning tar också, i genomsnitt, emot större stödbelopp än företag med kvinnor i ledningen. Genomsnittligt stödbelopp för företag med män i ledande befattning är 884 tkr och för företag med kvinnor i ledande befattning är mindre än hälften så mycket 425 tkr.

Figur 11 Företagsstödens fördelning mellan högst ansvarig befattningshavares kön, 2016-2020

Preliminära slutsatser för kartläggningen av företagsstöden

För det första ska vi notera att företagsstöden utgör en betydande del av finansieringen av de samlade företagsinvesteringarna i Jämtlands län. Stöden är därför viktiga för utvecklingen av näringslivet i regionen.

Vidare noterar vi att såväl antalet stödärenden som beloppen ökar över tid. Fördelningen av stödets utfall mellan kommunerna styrs i relativt stor utsträckning av näringslivets struktur i regionen. Fördelningen av stöden utifrån olika stödtyper påverkas i hög grad av stödreglernas utformning. Med detta sagt tyder data ändå på att det finns ett utrymme för exempelvis kommunernas näringslivsrådgivare och andra företagsfrämjande aktörer att aktivt påverka företagen. Det finns sannolikt också ett utrymme för att särskilt rikta information och erbjudanden till vissa branscher eller delar av regionen.

2.2 Hållbarhetsanalys av företagsstöden

Vår hållbarhetsanalys har gjorts med utgångspunkt i de tre hållbarhetsdimensionerna – ekonomi, social och miljö. Analysen bygger på en bedömning av stödets *integrering* av de olika hållbarhetsdimensionerna.

För varje dimension har vi identifierat ett antal indikatorer (2 - 4 per dimension, totalt 11 st.).

Varje enskilt stöd har sedan bedömts utifrån hur väl det har integrerat de olika hållbarhetsaspekter som indikatorerna mäter. Bedömningen har gjorts med hjälp av en skala 1 – 4, där 1 står för den lägsta graden av integration och 4 för den högsta. Måtten är olika utformade utifrån de olika indikatorerna⁹.

För att avgöra den samlade indikatorns värde räknas sedan ett genomsnittligt värde för stödets fördelning mellan de fyra graderna av integration ut i form av ett indexvärde mellan 1 - 100. Indexvärdet kategoriseras därefter så att indexvärden mellan 0 - 35 får integrationsvärde 1, värden mellan 36 – 49 får värde 2, värden mellan 50 – 65 får värde 3 och värden från 66 – 100 får värde 4. Det är sedan dessa integrationsvärden som avgör hur värderosorna fylls.

För alla mått i denna analys gäller att den perfekta indikatorn eller det perfekta måttet inte finns. Det är nödvändigt att kompromissa, så att exempelvis tillgången till data får avgöra, ibland lite på bekostnad av att vi inte mäter det mest idealiska måttet. Modellen

⁹ Indikatorn Smart specialisering har en något annorlunda uppbyggnad än de övriga 10, vilket förklaras nedan.

möjliggör dock för att utveckla indikatorerna eller lägga till eller dra ifrån indikatorer.

Vi kan t.ex. notera att vi har haft svårt analysera företagsstödens förmåga att nå fram till samiska företag. Den viktigaste förklaringen till det är att de samiska företagen inte redovisas i någon enskild bransch, utan istället är inkluderade som delmängder i flera olika branscher.¹⁰

Ekonomisk hållbarhet

Vi har tolkat begreppet ekonomisk hållbarhet som att stöden ska bidra till utvecklingen i företag vars verksamhet i sin tur kan bidra till en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling i regionen. Detta rimmar också väl med stödets övergripande syften enligt förordningarna. Samtidigt är också syftet med stöden att stödja företag som kan ha svårt att t.ex. få sin finansiering tillgodosedd på den ordinarie kapitalmarknaden vilket skulle kunna tolkas som att dessa företag kan tillåtas ha en lägre lönsamhet än andra företag. Vår bedömning är att de indikatorer vi har valt ska spegla vad vi ser som viktiga faktorer för att stödet ska riktas till företag med förutsättningar att överleva och växa på sikt.

När det gäller dimensionen ekonomisk hållbarhet har valt ut fyra nyckelindikatorer för att möjliggöra den analysen:

1. Den stödmottande branschens koppling till regionens smarta specialisering (Smart specialisering)
2. Sysselsättningsutvecklingen i den stödmottagande branschen (Sysselsättning)
3. FoU-investeringarna i den stödmottagande branschen (Forskning och Utveckling)
4. Lönsamheten i den stödmottagande branschen (Lönsamhet)

Måtten är tänkta att spegla hur väl stöden kan anses bidra till regionens ekonomiska utveckling. Kopplingen till smart specialisering syftar till att knyta an till de regionalt överenskomna styrkeområdena. Om företagsstöden knyter väl an till dessa kan vi anse att stöden bidrar till att stärka regionens styrkeområden, vilket på sikt kan stärka utvecklingen totalt.

Sysselsättningsutvecklingen är tänkt att spegla hur väl stöden bidrar till en sysselsättningstillväxt i regionen. FoU-investeringsmättet ska spegla stödets anknytning till branscher där man investerar mycket i branschens framtida utveckling, vilket även det kan förväntas bidra till en långsiktig hållbarhet i

¹⁰ Pädam, 2019, Opublicerat material, WSP Sverige AB på uppdrag av Sametinget

regionens näringsliv. Slutligen har vi valt stödets koppling till lönsamma branscher som ett mått på stödets långsiktiga hållbarhet.

Smart Specialisering

Indikatorn ska således visa på hur stor andel av företagsstöden som har en koppling till regionens smarta specialisering. Ett högt värde på indikatorn visar på en stark koppling av företagsstöden till regionens antagna smarta specialisering.¹¹

Uppbyggnaden av denna indikator skiljer sig alltså från merparten övriga indikatorer då bedömningen i varje enskilt stödärende är binär och inte efter en fyrgradig skala. Stöden kategoriseras utifrån om företagets bransch har en koppling till regionens smarta specialisering eller inte.

Om mindre än 25 procent av det beviljade beloppet har beviljats företag i branscher med koppling till länets smarta specialisering ges indikatorvärdet 1. Om 26-50 procent av det beviljade beloppet ges till företag i branscher med koppling till regionens smarta specialisering ges indikatorvärdet 2. Om 51-75 procent av det beviljade beloppet ges till företag i branscher med koppling till smart specialisering ges indikatorvärdet 3 och över 76 procent ges indikatorvärdet 4.

Indikatorn syftar alltså att visa hur stor andel av stödbeloppet som går till branscher med koppling till länets smarta specialisering.

Sysselsättning

För indikatorn sysselsättning ges varje stödärenden ett värde längs skalan 1 – 4. Värdet 1 ges stöd som går till branscher som i regionen har en sjunkande sysselsättning, 2 till branscher där sysselsättningen är stabil medan värdena 3 och 4 ges till stöd som går till branscher med olika grader av växande sysselsättning.

För att sammanställa ett samlat indikatorvärde för alla företagsstöden eller för alla stöden i en kommun eller kategori av stödformer summeras de individuella stödärendenas kategorisering i ett samlat indexvärde som sedan kategoriseras i

¹¹ Här bör förstås noteras att regionen antog en smart specialiseringsstrategi först 2020, alltså innan merparten av de här analyserade företagsstödbesluten togs. Syftet med denna indikator är att använda den smarta specialiseringen som approximation för i vilken utsträckning stöden riktar sig till regionens faktiska styrkeområden, som ju får antas ha varit sådana styrkeområden redan innan beslutet om att inkludera dem i den smarta specialiseringen.

tre kategorier (som beskrivits ovan) och får därmed ett samlat värde mellan 1 (för låg integrering) och 4 (för hög integrering).

Indikatorn syftar alltså till att visa på huruvida företagsstöden stödjer företag i branscher som präglas av en gynnsam sysselsättningsutveckling eller omvänt präglas av sysselsättningsmässig tillbakagång. Här är det viktigt att se den här indikatorn i ett sammanhang. Dess syfte är att visa på stödets förmåga att bidra till en växande sysselsättning. Branschens sysselsättningsutveckling är en indikator på branschens förmåga att långsiktigt och med hållbarhet generera ekonomisk utveckling.

Forskning och Utveckling

För indikatorn ges varje ärende ett värde längs skalan 1 – 4. Värdet 1 ges till stöd som går till företag i branscher där de samlade FoU-investeringarna är mindre än 1 procent av branschens nettoomsättning. Värdet 2 ges till stöd som går till företag i branscher med mellan 1 och 2 procent och värdet 3 ges där stöden går till företag i branscher med FoU-investeringar mellan 2 och 4 procent av nettoomsättningen och 4 för stöd till företag i branscher där investeringarna i FoU överstiger 4 procent.

Omvandlingen till ett samlat indikatorvärde sker på samma sätt som för sysselsättningsindikatorn.

Indikatorn syftar till att visa på huruvida stöden inriktas mot branscher som har höga eller låga FoU-investeringarna. Tanken är att branschens FoU-investeringar är en form av indikator på branschens grad av framåtsyftande. En framåtblickande bransch håller en hög nivå på FoU-investeringarna, oavsett branschens ålder. För att företagsstöden ska vara ekonomiskt hållbara, långsiktiga, så bör de i så stor utsträckning som möjligt riktas mot företag och branscher med goda framtidsutsikter. FoU-investeringarna ska vara en approximation för detta.

Lönsamhet

Den fjärde och sista indikatorn inom ekonomisk hållbarhet är lönsamheten i den bransch där företagsstöden riktas. För varje ärende ges ett värde längs skalan 1 – 4. Värdet 1 ges till stöd som riktar sig till företag i branscher där lönsamheten är låg, under 2 procents rörelsemarginal räknat på omsättning. Värdet 4 ges till företag med en rörelsemarginal på över 13 procent.

Omvandlingen till ett samlat indikatorvärde sker på samma sätt som för sysselsättningsindikatorn och indikatorn för forskning och utveckling.

Indikatorn syftar till att illustrera i vilken grad stöden riktas till företag i branscher som präglas av sunda företagsekonomiska

villkor. Företagens lönsamhet är avgörande för en sund ekonomisk utveckling, i företaget och i förlängningen för regionen.

Ekologisk hållbarhet

Vi har tolkat begreppet ekologisk hållbarhet som att stöden ska bidra till utvecklingen i företag vars verksamhet i sin tur kan bidra till att långsiktigt förbättra den miljömässiga hållbarheten i regionen.

När det gäller ekonomisk hållbarhet har valt ut 2 nyckelindikatorer för att möjliggöra den analysen:

1. Den stödmottande branschens utsläpp av växthusgaser (Växthusgasutsläpp)
2. Stödens ekologiska risknivå

Omvandlingen till en samlad indikator sker på samma sätt inom området ekologisk hållbarhet som för indikatorerna sysselsättning, forskning och utveckling samt lönsamhet.

Växthusgasutsläpp

För denna indikator ges varje stöd ett värde 1 – 4. Värdet 1 ges till stöd som går till företag i branscher med de högsta växthusgasutsläppen per sysselsatt – över 22,5 ton per anställd. Och värdet 4 ges till stöd som går till företag i branscher där utsläppen är högst 6 ton per anställd.

Växthusgasutsläppen är en viktig indikator för ekologisk hållbarhet. Att stödja verksamheter med lägre växthusgasutsläpp indikerar att stöden riktas mot långsiktigt ekologiskt hållbara företag. Samtidigt kan förstås stöd som vänder sig till branscher med högre utsläpp av växthusgaser ändå ha ett positiv påverkan på den ekologiska hållbarheten, t.ex. om stödet går till företag inom branschen som har lägre utsläpp än branschen generellt eller till insatser som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser. Detta är svårt att komma åt och vi eftersträvar att balansera detta genom övriga indikatorer, t.ex. nästa indikator.

Stödens ekologiska risknivå

För denna indikator ges stöden något av tre värden – 1 – 3. Värdet 1 ges till stöd som kan bedömas ha en högre ekologisk risknivå, genom att de avser investeringar av större format. Värdet 2 ges till stöd som kan antas ha en mindre risk genom att antingen vara så små att deras påverkan blir måttlig eller att de används för rådgivning eller annan typ av stöd. Värdet 3 ges till stöd med uttalade positiva miljösyften – såsom energieffektiviseringsstöden.

Indikatorn utgår från att fysiska investeringar utgör en större risk för att stöden skulle stödja verksamheter som har en negativ miljöpåverkan. Med negativ miljöpåverkan avser vi en generell miljöpåverkan, t.ex. i form av utsläpp eller risk för påverkan på den biologiska mångfalden. Vi är väl medvetna om att det finns system på plats för att säkerställa att själva investeringarna i sig inte ska ha sådana negativa konsekvenser, och det som indikatorn visar är därför just att det föreligger *en risk* för en sådan påverkan inte att den har inträffat. Indikatorn ska ses i relation till övriga indikatorer och ska tolkas just som en riskindikator.

Social hållbarhet

Social hållbarhet är ett vittomfattande begrepp. När det gäller social hållbarhet i relation till företagsstöden har vi valt ett antal indikatorer som vi menar ska syfta till att fånga stödens möjlighet att bidra till jämställdhet och att stödja branscher som kan vara ingångsbranscher för unga och personer födda i Afrika eller Asien samt huruvida stöden främjar branscher med en jämn åldersfördelning. Således fokuserar vårt sociala hållbarhetsperspektiv på förhållanden i arbets- och näringsliv.

Följande fyra indikatorer har valts.

1. Den stödmottagande branschens könsuppdelning (Jämställdhet)
2. Den stödmottagande branschens potential att utgöra ingångsbransch för unga (Ungas möjligheter)
3. Den stödmottagande branschens potential att utgöra ingångsbransch för personer födda i Afrika och Asien (Integration)
4. Den stödmottagande branschens åldersfördelning (Åldersinkluderande)

Omvandlingen till en samlad indikator sker på samma sätt som för indikatorerna inom ekologisk hållbarhet.

Jämställdhet

För denna indikator har varje stöd getts ett värde mellan 1 och 4 beroende på hur jämn eller ojämn könsfördelningen av de sysselsatta i branschen är. Stöd som går till branscher med väldigt få eller väldigt många av ett kön ges värdet 1, branscher där färre än 10 procent utgör det minst representerade könet. Stöd till företag i branscher där 10 – 24 procent av de sysselsatta hör till det kön som är lägst representerat får värdet 2. Stöd till företag i branscher där 25 – 39 procent hör till det kön som är

lägst representerat får värdet 3 och övriga stöd får värdet 4, dvs. de branscher som har en könsfördelning inom spannet 40 – 60.

Indikatorn är ett mått på huruvida stödet fördelas till branscher med en jämn eller ojämn könsfördelning bland de sysselsatta. Den utgör därför ett mått på stödets jämställdhet.

Ungas möjligheter

Denna indikator syftar till att ge en indikation på i vilken utsträckning företagsstöden går till branscher som är bra på att anställa unga. Ungas definieras här som personer 16 – 24 år.

För indikatorn har värdet 1 getts för stöd som går till företag i branscher där unga saknas, värdet 2 har getts för stöd som går till företag i branscher där 0,1 – 10 procent av de anställda är unga, värdet 3 för stöd till företag i branscher där 10 – 15 procent av de anställda är unga och 4 där andelen unga är större än 15 procent.

Att det finns företag och branscher som erbjuder arbete för unga är en viktig del i den sociala hållbarheten och har stor betydelse för att hålla tillbaka ungdomsarbetslösheten i regionen. Detta bör rimligen återspeglas även i företagsstödens fördelning.

Integration

Indikatorn syftar till att visa på i vilken utsträckning stöden går till branscher där personer födda i Asien och Afrika har möjligheter att få arbete.

För indikatorn har värdet 1 getts för stöd som går till företag i branscher där andelen födda i Asien och Afrika är lägre än 1 procent av de sysselsatta, värdet 2 har getts för stöd som går till företag i branscher där mellan 1 och 5 procent av de anställda är födda i Asien och Afrika, värdet 3 för stöd till företag i branscher där 6 - 14 procent av de anställda är födda i Asien och Afrika och 4 där andelen födda i Asien eller Afrika är större än 15 procent.

Att det finns företag och branscher där personer födda i Asien och Afrika utanför EU/OECD kan få anställning är en viktig del i den sociala hållbarheten och har stor betydelse för hur väl olika grupper kan integreras i samhället, vilket i sin tur är avgörande för den samlade sociala sammanhållningen (sociala hållbarheten). Att företagsstöden tillfaller företag i dessa branscher är därför ett tecken på att företagsstöden har integrerat detta perspektiv av social hållbarhet.

Åldersinkluderande

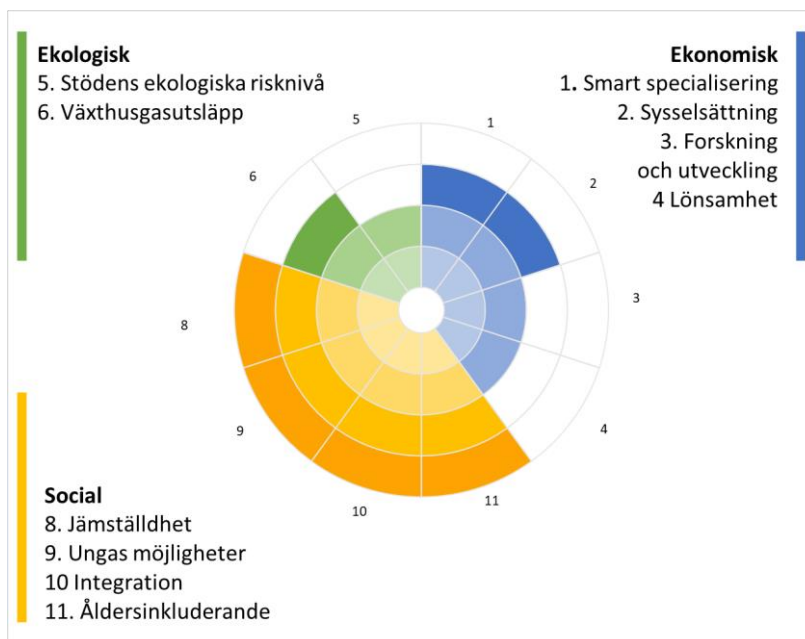
Den fjärde indikatorn är tänkt att visa på i vilken utsträckning stöden går till branscher där personer i olika åldrar arbetar.

För indikatorn har värdet 1 getts för stöd som går till företag i branscher där mer än 60 procent av de anställda återfinns i den vanligaste åldersgruppen. Åldersgrupperna är upp till 34 år, 35 – 54, och 55 år och uppåt. Värdet 2 har getts för stöd till företag i branscher där 51 – 60 procent av de anställda finns i den vanligaste åldersgruppen. Värdet 3 har getts för stöd till företag i branscher där 41 - 50 procent av de anställda finns i den vanligaste åldersgruppen. Slutligen har värdet 4 getts för stöd där 40 procent av de anställda eller färre återfinns i den vanligaste åldersgruppen.

En arbetsmarknad som är väl åldersintegrerad har stor betydelse för regionens sociala hållbarhet. Om stödet går till branscher där olika åldrar arbetar så bidrar stödet till ökad social hållbarhet.

Samlad analys av företagsstödens hållbarhet

I figuren nedan illustrerar vi "hållbarheten" i företagsstöden för perioden 2016 – 2020. De blå "tårtbitarna" avser den ekonomiska hållbarheten, De gröna avser den ekologiska. De gula avser den sociala hållbarheten. Inom varje perspektiv finns 2 eller 4 indikatorer (tårtbitar). Tårtbitarnas storlek indikerar hur väl den aktuella aspekten av hållbarhet har integrerats i de samlade företagsstöden. En tårtbit som är fylld ända ut till kanten betyder att den aktuella indikatorn för hållbarhet är väl integrerad i företagsstöden. En tårtbit där bara den innersta biten är fylld betyder att denna aspekt av hållbarhet är mindre väl integrerad i företagsstöden. Nedan presenterar vi således den första värderosen för analys av hållbarhetsintegreringen i företagsstöden i Region Jämtland-Härjedalen.

Figur 12 Samlad hållbarhetsanalys för företagsstöden 2016 – 2020

Sett till samtliga företagsstöd så ser vi alltså att stöden har integrerat de sociala aspekterna av hållbarhet något bättre än de ekologiska och ekonomiska.

Samtliga 4 sociala hållbarhetsaspekter bedöms vara väl integrerade. Det betyder att stödmedlen har i relativt hög utsträckning fördelats till branscher med en jämn könsfördelning bland de sysselsatta. Resurserna har i hög grad fördelats till branscher där unga och personer födda i Afrika eller Asien har lättare att få arbete än i andra branscher. Och stöden har fördelats till branscher där åldersfördelningen är relativt jämn.

Det två övriga perspektiv – ekonomisk hållbarhet och ekologisk hållbarhet - är något mindre väl integrerade i utfallet av företagsstöden. Båda perspektiven når den näst bästa integreringskategorin för hälften av indikatorerna och stannar på den näst lägsta för den andra hälften.

När det gäller integrationen av det ekologiska perspektivet så är indikatorn för utsläpp av växthusgaser bättre integrerad än den indikator vi benämnt ekologisk risknivå. Det betyder alltså att stöden i relativt hög utsträckning riktas till branscher där utsläppen är låga eller att stöden explicit inriktar sig på att minska utsläppsnivåerna. Däremot är stöden i relativt hög grad av en typ som *riskerar* att få en negativ påverkan på andra ekologiska aspekter, såsom markanvändning och biologisk mångfald.

För de ekonomiska aspekterna så är smart specialisering och sysselsättningsutveckling relativt väl integrerade. Det betyder att

stöden tenderar att riktas mot företag som är i linje med regionens smarta specialisering (alltså redan innan denna specialisering slogs fast i beslut) och mot företag där sysselsättningen är hög relativt branschens omsättning.

Indikatorerna forskning och utveckling och lönsamhet är dock något mindre väl integrerade i företagsstöden. Det betyder att stöden riktas mot företag som finns i branscher som investerar relativt lite i forskning och utveckling och i branscher där lönsamheten generellt är något lägre.

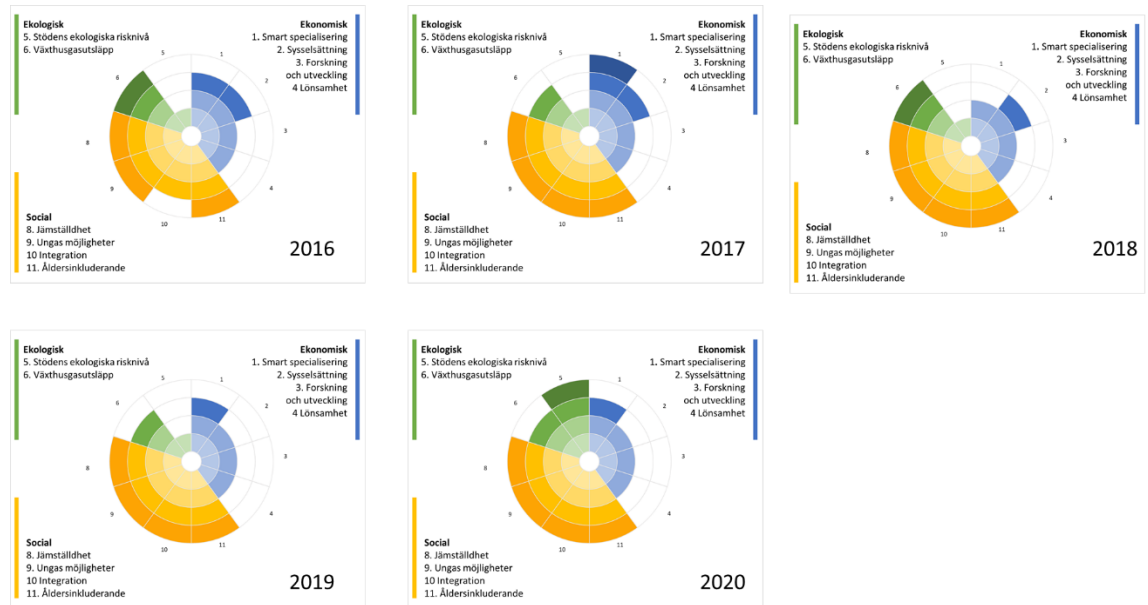
Sammantaget ger detta alltså en blandad bild av stödets hållbarhetsintegrering, där sociala aspekter av hållbarhet tycks vara bättre omhändertagna än framåtsyftande ekonomiska hållbarhetsaspekter och ekologisk hållbarhet.

Det är viktigt att komma ihåg att analysen bygger på en rad kvalitativa bedömningar och analysen ska därför inte tolkas som en belagd sanning.

Hållbarhetens förändring över tiden

Vi har också möjligheten att analysera företagsstödens hållbarhet över tid, för åren 2016 – 2020. Vi kan dock konstatera att mönstren är relativt stabila över tid. De variationer vi kan se är små och det finns heller ingen systematisk trend över tiden.

Den starkast integrerade dimensionen – social hållbarhet – uppvisar en god och stabil integration över hela perioden och samtliga fyra indikatorer. Ekologisk hållbarhet uppvisar lite större variation och har den högsta integrationen för det senaste året – 2020. När det gäller den ekonomiska hållbarheten varierar den stort mellan åren. De två första åren framstår som de där ekonomisk hållbarhet är tydligast integrerat i stöden.

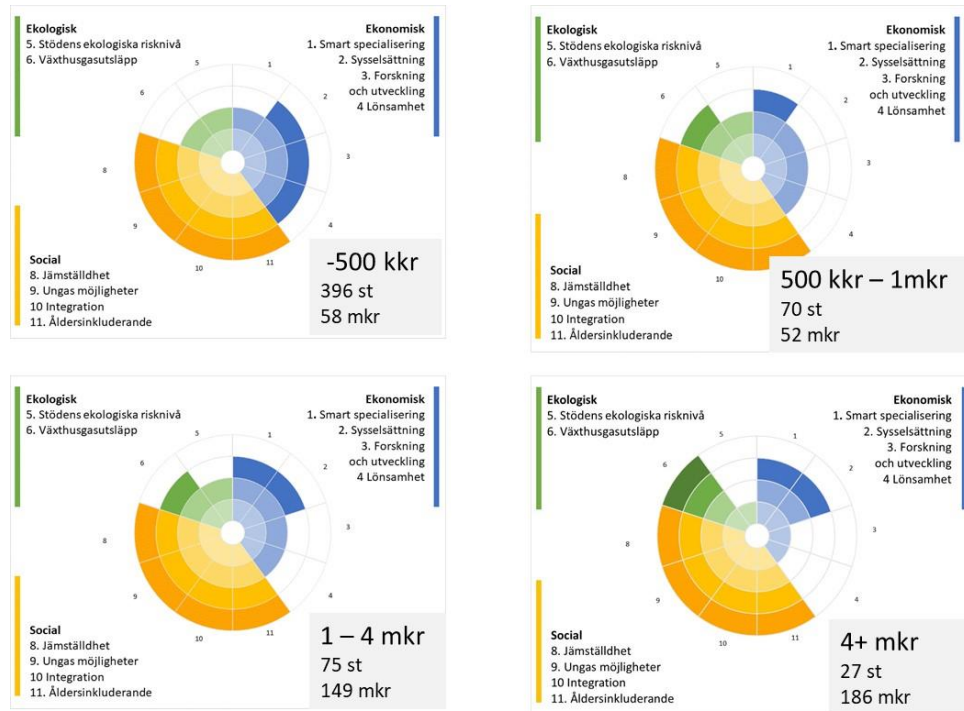
Figur 13 Hållbarhetsanalys, år för år, 2016 - 2020

Stora eller små stöd

Vi kan även jämföra hållbarheten i större respektive mindre stöd. Inte heller här är skillnaderna i hållbarhetsintegrering särskilt framträdande. Två tendenser till trender kan ändå urskiljas i figuren nedan. Den ena är att den ekonomiska hållbarheten tenderar att vara mer integrerad i de mindre stödbeloppens stöd än i de större. Det är framför allt de större stödets förmåga att integrera hållbarhetsindikatorerna forskning och utveckling och lönsamhet som är sämre än de mindre stödets.

Den andra trenden är att de större stöden är något bättre på att integrera ekologisk hållbarhet än de mindre, framför allt gäller detta indikatorn för växthusgasutsläpp.

När det gäller social hållbarhet finns ingen skillnad beroende på stödstorlek.

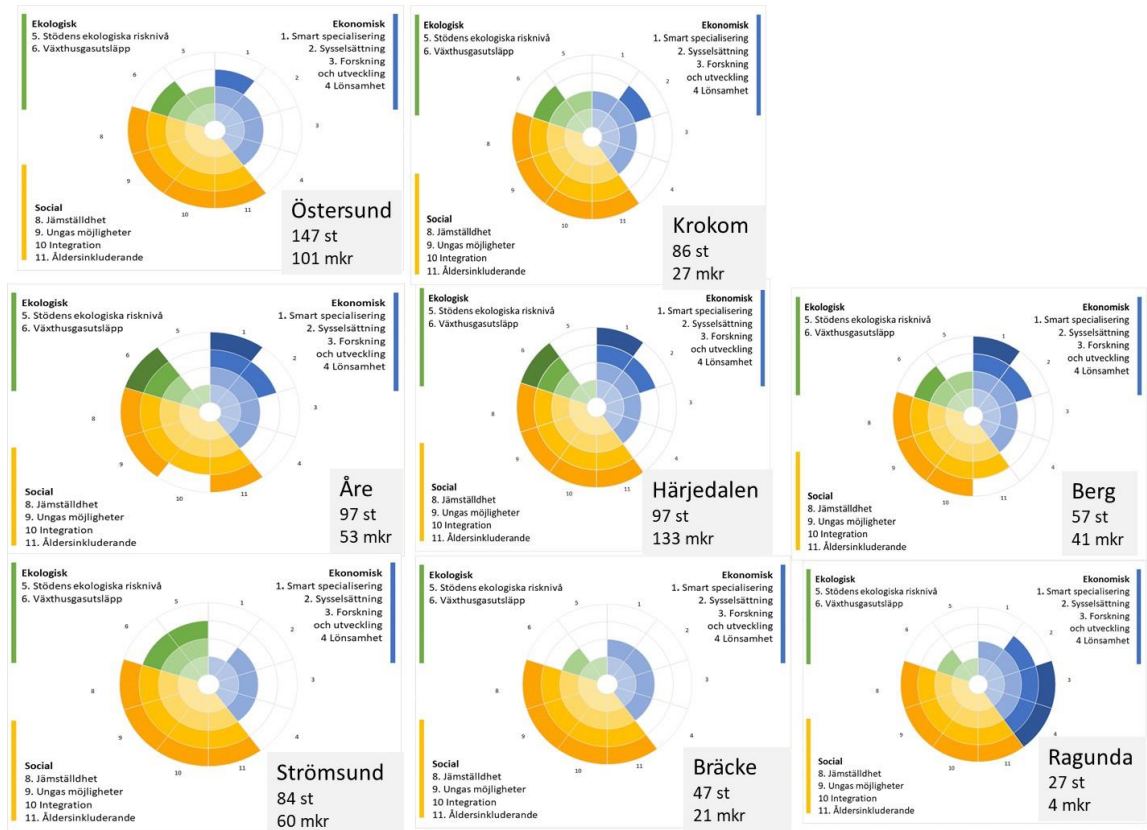
Figur 14 Hållbarhetsintegration efter stödstorlek, år 2016 - 2020

Geografiska skillnader i hållbarhet

Ser vi till variationen i hållbarhetsintegrationen mellan stöd som går till företag i de olika kommunerna, så kan vi även här notera att skillnaderna överlag är ganska små. Inom perspektivet social hållbarhet dominerar likheterna mellan stöd och företag i de olika kommunerna.

När det gäller att integrera de olika aspekterna av ekonomisk hållbarhet kan vi ändå se vissa skillnader i stöden till de olika kommunernas företag. Åre, Härjedalen, Berg och Ragunda är de kommuner som där den ekonomiska hållbarheten är starkast integrerad utifrån de indikatorer vi studerat. Här finns en tydlig skillnad, framför allt jämfört med Bräcke och Strömsund, men även jämfört med Krokom och Östersund. Inom de kommuner där företagsstöden tydligast integrerar den ekonomiska hållbarheten finns också en variation mellan de tre kommunerna Åre, Berg och Härjedalen å ena sidan och Ragunda å andra sidan. I de tre första är det främst kopplingen till regionens smarta specialisering och integreringen av att stödja branscher med tillväxt i sysselsättning som bidrar till en stark ekonomisk hållbarhetsintegration. I Ragunda är det istället de två andra indikatorerna – Forskning och utveckling samt Lönsamhet – som skapar den starka integrationen av ekonomisk hållbarhet.

Bräcke och Ragunda förefaller också i mindre utsträckning än övriga kommuner har integrerat den miljömässiga hållbarheten i de företagsstöd som beviljats företag i de kommunerna.

Det är svårt att dra några mer bestämda slutsatser utifrån den kommunvisa analysen. Vår preliminära slutsats är ändå att integrationen av de olika hållbarhetsindikatorerna till en betydande del styrs av variationen i näringslivets struktur. Den starka kopplingen till besöksnäringarna och de avtryck det sätter på företagsstöden i Åre, Härjedalen och Berg bidrar till att stärka integrationen av regionens smarta specialisering. I Ragunda är det volymmässigt mindre stöd till mer avancerade industriföretag som bidrar till att stärka integreringen av forskning och utveckling och lönsamhet i företagsstöden.

3 Kartläggning och analys av projektmedlen

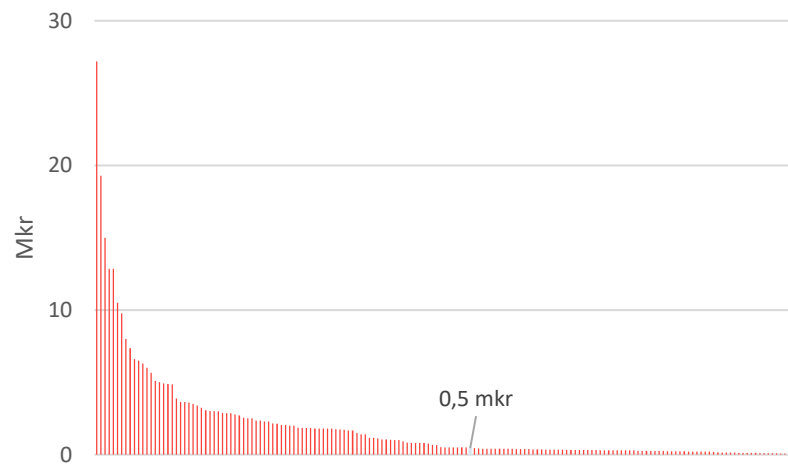
Den andra sidan av 1.1. anslagen omfattar de regionala projektmedlen eller projektstöd. Det är stöd till olika typer av utvecklingsprojekt som ska stödja och främja en hållbar utveckling i regionen.

Även i detta kapitel presenterar vi i ett första avsnitt resultaten från kartläggningen av projektstödens fördelning och därefter genomför vi en hållbarhetsanalys.

3.1 Projektmedlens fördelning

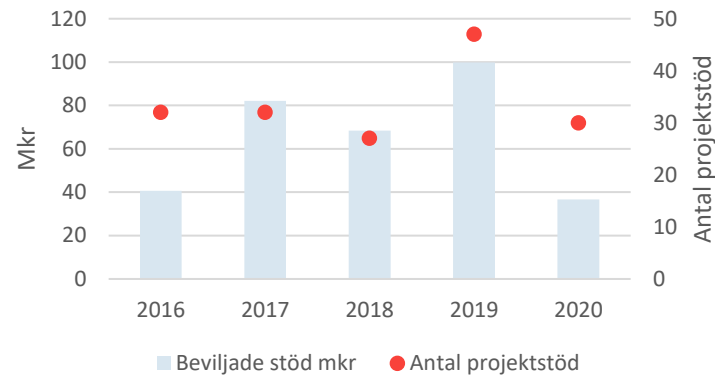
I denna första del ska vi redovisa information kring projektmedlens fördelning, över storlek, kategorier av projekttyper, stödmottagare mm.

Totalt har 167 stödbeslut fattats under perioden 2016 – 2020. Den totalt beslutade volymen projektmedel uppgick till 328 mkr, vilket innebär att det genomsnittliga projektet var lite knappt 2 mkr. Medianvärdet uppgick samtidigt bara till omkring 0,5 mkr, vilket antyder en något ojämn storleksfördelning av projekten, som också framgår i figuren nedan. En handfull projekt är större än 10 mkr, varav det största är på 27 mkr, medan hälften av projekten har mottagit mindre än 500 tkr i stöd.

Figur 15 Projektens storleksfördelning 2016 – 2020 (medianvärde)

Det finns också en viss variation över tid, som framgår i figuren nedan. Som visas beslutades exempelvis under 2020 om knappt 37 mkr medan det året innan beslutades om cirka 100 mkr¹².

Från figuren ovan kan vi också utläsa att det finns en viss variation i den genomsnittliga stödstorleken. Exempelvis beslutades 2016 om 32 stöd till ett totalt värde om 82 mkr, vilket ger ett genomsnitt på 2,6 mkr per projekt. För 2020 beslutades om nästan lika många stöd, men till ett totalt värde om 37 mkr. Det innebär att det genomsnittliga stödet det året var bara 1,2 mkr. Det förefaller som att stabiliteten är större i antalet beslutade stöd medan den beslutade volymen varierar mer mellan åren.

Olika indelningar av stöden i kategorier (allt mkr)

Det finns flera olika indelningar av stödets syfte. I den första figuren nedan redovisar vi stödets fördelning efter den nationella prioriteringen (som återfinns i den nationella strategin¹³). På den övergripande nivån finns tre prioriteringar i strategin:

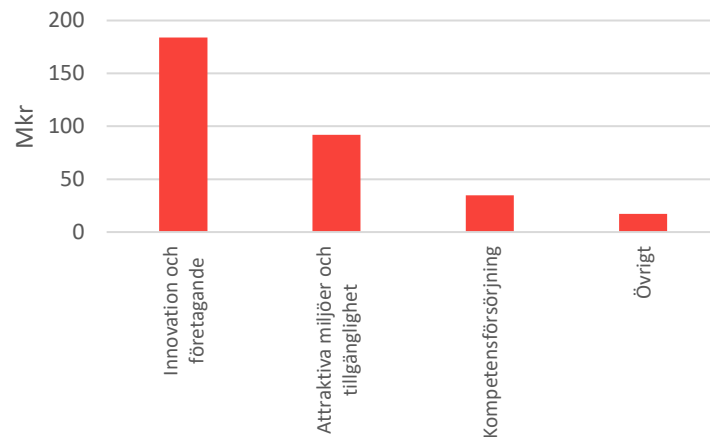
- Innovationer och företagande
- Attraktiva miljöer och tillgänglighet
- Kompetensförsörjning

Syftet med prioriteringarna i den nationella strategin är dels att underlätta en gemensam uppföljning mellan regionerna dels att strukturera projektmedlen så att de kan anpassas till EU:s struktur- och investeringsfonder (främst ERUF och ESF).

¹² Många faktorer kan dock påverka den totala årliga stödvolymen, t.ex. sådant som har med projektlängd och projektbudgetars fördelning över åren.

¹³ En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 (N2017/06891).

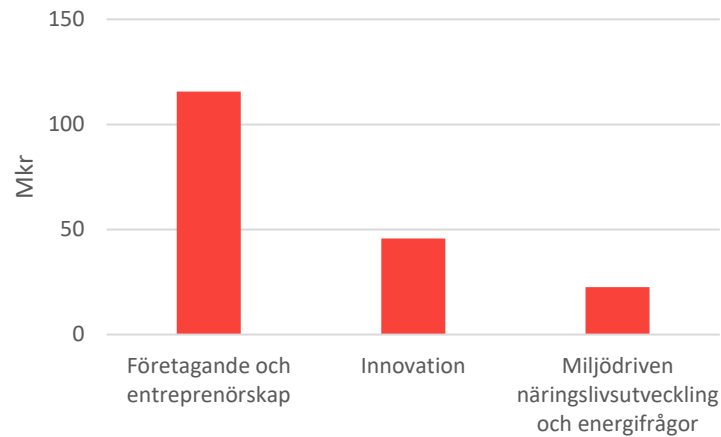
Merparten av projektmedlen har då fördelats till området Innovationer och företagande, som har fått stöd om sammanlagt 184 mkr under perioden. Attraktiva miljöer och tillgänglighet har fått 92 mkr och kompetensförsörjning 35 mkr. Ett mindre belopp, totalt 17 mkr, har kategoriserats som Övrigt, vilket inkluderar uppföljningar och utvärderingar samt förstudier kopplade till framtagande av den regionala utvecklingsstrategin och strategin för smart specialisering.

Figur 16 Projektmedlens fördelning efter kategorierna i den nationella prioriteringen

Två av kategorierna i den nationella prioriteringen – Innovationer och företagande samt Attraktiva miljöer och tillgänglighet kan också brytas ned för närmare analyser. För den tredje kategorin – kompetensförsörjning – görs ingen ytterligare nedbrytning.

Kategorin Innovationer och företagande bryts ned i kategorierna Företagande och entreprenörskap, Innovation och Miljödriven näringslivsutveckling och energifrågor. Vi ser då att de totalt 184 mkr fördelar sig med 116 mkr till Företagande och entreprenörskap, 46 mkr till Innovation samt 23 mkr till Miljödriven näringslivsutveckling.

Figur 17 Fördelningen av projektmedel inom prioriteringen Innovationer & företagande

Kategorin Attraktiva miljöer och tillgänglighet bryts ned i fyra kategorier. Tillgänglighet genom transportsystemet som får projektmedel om 65 av de totalt 92 mkr. Kultur och fritid, som får 18 mkr. Tillgänglighet genom informationsteknik, som får 8 mkr. Slutligen området Fysisk planering och boende, som får cirka 1 mkr.

Figur 18 Fördelningen av projektmedel inom prioriteringen Attraktiva miljöer och tillgänglighet

Vi har också försökt kategorisera projekten utifrån deras koppling till den smarta specialiseringen¹⁴. Här var det en förhållandevis

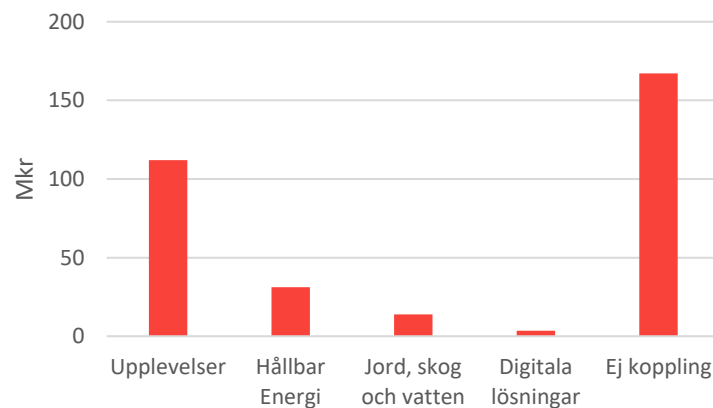
¹⁴ Även när det gäller projektmedlen bör förstås noteras att regionen antog en smart specialiseringsstrategi först 2020, alltså innan merparten av de här analyserade besluten togs. Syftet med denna analys är att använda den smarta specialiseringen som approximation

stor del av projekten som var svåra att kategorisera efter smart specialisering (vilket kan men inte behöver betyda att de saknar koppling till någon av de beslutade smarta specialiseringsområdena)

Jämtland-Härjedalens fyra smarta specialiseringar är:

- Upplevelser
- Hållbar energi
- Jord, skog, vatten
- Digitala lösningar

Av figuren nedan framgår att 112 mkr har fördelats till projekt som skulle kunna kategoriseras in under smart specialisering Upplevelser. 31 mkr skulle kunna kategoriseras under smart specialisering Hållbar energi. Slutligen skulle 14 mkr kunna anses ha gått till projekt inom styrkeområdet Jord, skog och vatten. Bara 3 mkr har fördelats till projekt som vi bedömer hör till den smarta specialiseringen Digitala lösningar. Vi bedömer att projekt med ett samlat värde om 167 mkr inte går att knyta till någon av de fyra smarta specialiseringarna.

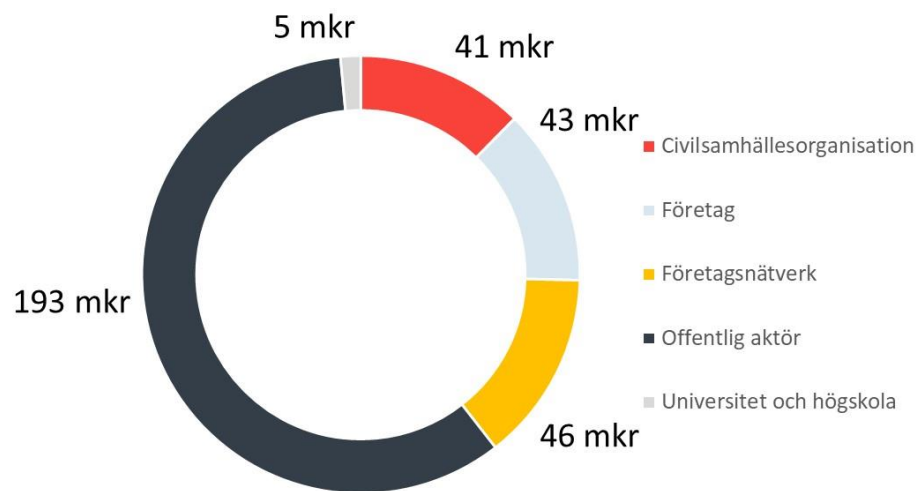
Figur 19 Fördelning av projektmedel efter regionens smarta specialisering

Stödmottagare

Vi har även analyserat vem som tar emot stöden. Här kan vi skilja mellan formella stödmottagare och målgrupper. När det gäller formella stödmottagare så ser vi att merparten av projektmedlen har utbetalts till andra offentliga aktörer, såsom kommuner och regioner eller bolag som ägs av dessa. Totalt har

för i vilken utsträckning stöden riktar sig till regionens faktiska styrkeområden, som ju får antas ha varit sådana styrkeområden redan innan beslutet om att inkludera dem i den smarta specialiseringen.

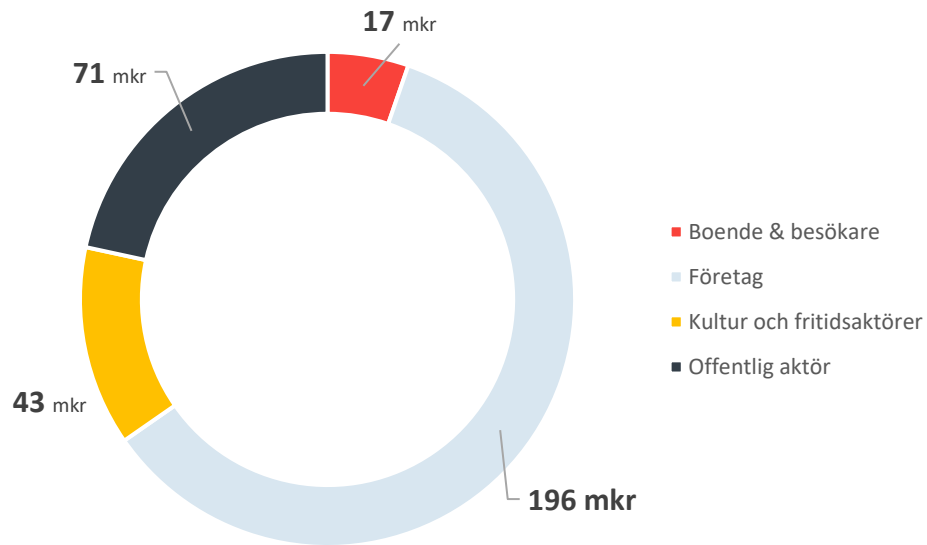
193 mkr fördelats till den kategorin. Övriga kategorier stödmottagare är företagsnätverk (såsom branschorganisationer eller näringslivets intresseorganisationer), företag och andra civilsamhällesorganisationer. Dessa har alla mottagit 41 – 46 mkr vardera. Universitet och högskolor har mottagit totalt stöd om 5 mkr.

Figur 20 Projektmedlens fördelning efter stödmottagare

De som slutligen ska få nytta av projektmedlen är ofta inte desamma som de formella stödmottagarna. Vi kallar dem istället för målgrupper. Det betyder inte att dessa är stödmottagare utan att det är till dessa som stödmottagarnas verksamheter vänder sig. Vi har prövat att dela in projektmedlens målgrupper i fyra kategorier. Vi ser då att merparten av de beslutade projektmedlen har företag som sin huvudsakliga målgrupp. Totalt har närmare 200 mkr fördelats till projekt som har företag som sin huvudsakliga målgrupp. Ungefär 70 mkr har offentliga aktörer som in målgrupp. Ungefär 43 mkr har kultur- och fritidsaktörer som målgrupp. Slutligen har 17 mkr fördelats till projekt som kan sägas ha haft boende och besökare som sin målgrupp¹⁵.

¹⁵ Som exempel på projekt där kategorin boende och besökare utgör målgrupp kan nämnas projektet Förstudie Skerakagidh (urfolksmöte) och Gång och cykelväg E 14 Vik-Frönäset.

Figur 21 Projektmedlens fördelning efter huvudsaklig målgrupp

Projekt med koppling till samiska näringar eller samisk kultur

Baserat på en sökordsanalys och en kvalitativ bedömning har vi kunnat identifiera 8 (av totalt 167) projekt som har en tydlig (exklusiv) riktning mot att stödja samiska näringar, samisk kultur eller liknande. Projekten beviljades stöd om sammanlagt 2,1 mkr. Detta motsvarar en genomsnittlig projektstorlek om 267 tkr.

Detta motsvarar omkring 0,5 procent av de totala projektmedlen för perioden. Den genomsnittliga stödstorleken är omkring en fjärdedel av den för samtliga projekt.

Viktigt att notera är att det finns goda möjligheter för exempelvis samiska näringar och företag att utgöra en del av målgruppen även i många andra av projekten.

3.2 Hållbarhetsanalys av projektmedlen

Kortfattat metodbeskrivning

Hållbarhetsanalysen av projektmedlen följer även den uppdelningen i de tre hållbarhetsdimensionerna. Eftersom det är ett väsentligt mindre antal projekt (167 st jämfört med nästan 650 företagsstödsärenden) samtidigt som stödmottagarna är mer heterogena än för företagsstöden har vi i hållbarhetsanalysen för

projektmedlen gjort en mer direkt och i viss mån "närmare" analys än för företagsstöden. Analysen grundar sig i huvudsak på en läsning av projektbeskrivningarna för samtliga 167 projekt.

Vi har för projektstöden använt de globala målen som analysgrund (Agenda 2030). Med stöd i beskrivningarna av de 17 globala målen och deras underliggande delmål har vi för det första försökt identifiera vilka av målen som är de mest relevanta i en analys av de regionala projektmedlen. Bedömningen ledde fram till att sammanlagt 9 av de 17 målen valdes ut.

De valda målen är

Mål 3 God hälsa och välbefinnande

Mål 4. God utbildning för alla

Mål 5. Jämställdhet

Mål 7: Hållbar energi för alla

Mål 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Mål 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Mål 10. Minskad ojämlikhet

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna

Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald

Urvalet mål har baserats på WSP:s bedömning av huruvida vi ser att de mål som uttrycks i de globala målen – och i deras delmål – också är något som generellt beskrivs i projektbeskrivningarna eller inte. Resultatet blir att de mål som väljs bort är mål som utvecklingsprojekt i Sverige normalt sett inte adresserar, såsom mål 1 Ingen fattigdom eller mål 2 Ingen hunger¹⁶.

När det gäller mål 11 – Hållbara städer och samhällen – är det ett mål som explicit inkluderar samtliga tre dimensioner av hållbarhet men som gör en form av territoriell avgränsning över *var* den hållbara utvecklingen ska uppnås. Detta har gjort att vi åtminstone hittills väljer att exkludera detta mål.

För vart och ett av projekten har vi analyserat dess koppling till de olika globala målen. Analysen har genomförts i två dimensioner, för det första hur väl de olika globala målen har integrerats i projektbeskrivningen, för det andra genom en kvalitativ bedömning (likaså utifrån projektbeskrivningen) av vilken den förväntade påverkan på det globala målet som

¹⁶ Det finns förvisso både fattigdom och kanske även hunger i Sverige, men detta är inget som har adresserats i projekten med stöd från de regionala projektmedlen i den här aktuella perioden.

projektets genomförande kan få. I figuren nedan illustrerar vi principerna bakom analysens två dimensioner.

Integration	Påverkan
1. Reflekterar inte över målet	1. Projektets påverkan på målet riskerar bli negativ
2. Beskriver målet, men påverkar inte projektets utformning	2. Påverkan väntas vara marginell
3. Beskriver att och hur målet ligger till grund för projektet	3. Projektet väntas indirekt bidra till att nå målet
4. Utöver 3, beskriver hur projektet ska nå målet och hur det ska följas upp	4. Projektet väntas direkt bidra till att nå målet

Figur 22 Kopplingen till de globala målens två dimensioner och bedömningsgrunder

För att få fram samlade värden av projektets koppling till de olika SDG-målen har vi sedan kombinerat projektens integration med projektets påverkan. Vi har då multiplicerat värdena för integration med värdena för påverkan. Det betyder att om man får värde 1 på båda så räknar vi $1*1=1$, om man får värde 1 på den ena och 2 på den andra så räknar vi $1*2=2$. För ett projekt 1 på den ena och 3 på den andra räknar vi $1*3=3$. Och så vidare, upp till $4*4=16$.

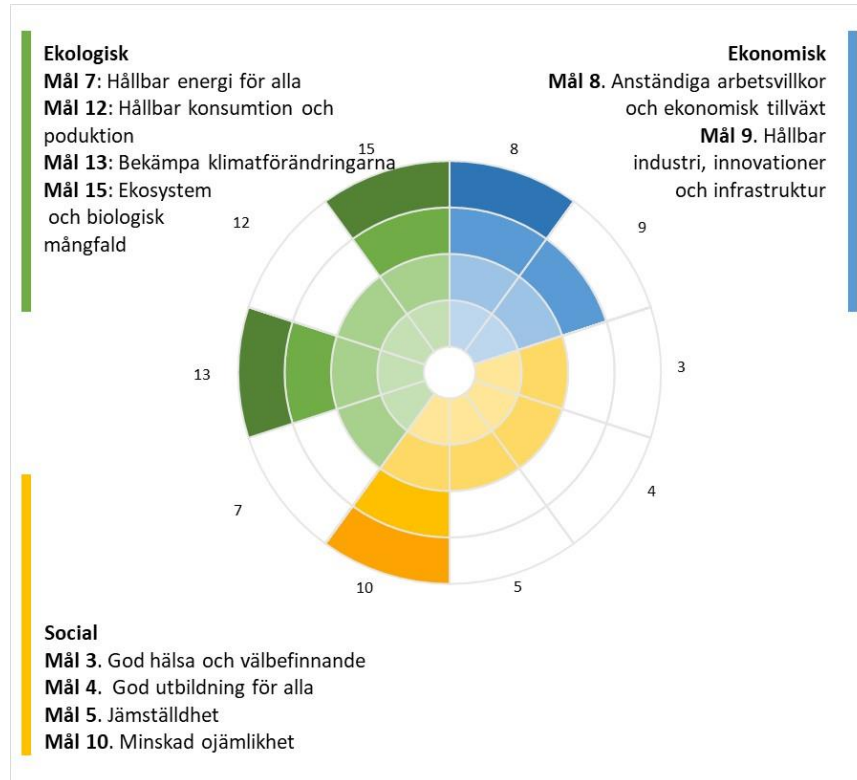
Vi har sen gett projekt som har värde 1 när det gäller koppling en 1a, projekt som har värde 2 en 2a, projekt som har värde 3 – 15 en 3a och projekt som har värde 16 en 4a.

För att avgöra den samlade indikatorns värde räknas ett genomsnittligt värde för projektmedlens fördelning mellan de fyra graderna av koppling till SDG-målet ut i form av ett indexvärde mellan 1-100 på samma sätt som för företagsstöden. Indexvärdet kategoriseras därefter så att indexvärden mellan 0 - 35 får indikatorvärde 1, värden mellan 36 – 49 får värde 2, värden mellan 50 – 65 får värde 3 och värden från 66 – 100 får värde 4. Det är sedan dessa indikatorvärden som slutligen avgör hur värderosorna fylls.

Syftet med värderosorna är att få en bild av hur hållbar projektportföljen är utifrån de tre dimensionerna av hållbarhet; social, ekonomisk och ekologisk. Precis som när det gäller företagsstöden ska vi komma ihåg att indikatorerna och värderosorna inte kan spegla verklighetens hela komplexitet. Man bör därför inte fästa allt för stor vikt vid enskilda skillnader indikatorerna emellan eller vid detaljer i övrigt.

Samlad analys av projektmedlens hållbarhet

I figuren nedan presenteras den samlade analysen av projektmedlens hållbarhet, dvs. för hela volymen av de 167 beslutade projekten om totalt 328 mkr.

Figur 23 Samlad hållbarhetsanalys för de regionala projektmedlen 2016 - 2020

Den samlade hållbarheten är tydligast kopplad till de två globala målen som vi har bedömt främst handla om den ekonomiska hållbarheten, dvs. mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt samt mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur. Dessa båda når indikatorvärde 4 respektive 3.

När det gäller de fyra ekologiskt dominerade hållbarhetsmålen så når projektmedlen indikatorvärde 4 för två av dem – mål 13 Bekämpa klimatförändringar och mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald. För de övriga två målen inom dimensionen ekologisk hållbarhet – mål 7 Hållbar energi för alla och mål 12 Hållbar konsumtion och produktion – når man indikatorvärde 2.

Inom den sociala hållbarhetsdimensionen når projektmedlen indikatorvärde 4 för ett av målen – mål 10 Minskad ojämlikhet. För övriga tre mål – mål 3 God hälsa och välbefinnande, God

utbildning för alla och mål 5 Jämställdhet – når man indikatorvärde 2.

De regionala projektmedlen har således en relativt sett stark koppling till de ekonomiska hållbarhetsmålen och en svagare koppling till övriga hållbarhetsdimensioner. När det gäller de ekologiska hållbarhetsmålen är kopplingen som starkast för målen kring klimat och biologisk mångfald medan övriga mål har en svagare koppling till projektmedlen. När det gäller den sociala hållbarheten är denna betydligt svagare kopplad till projektmedlen än vad som gällde för företagsstöden.

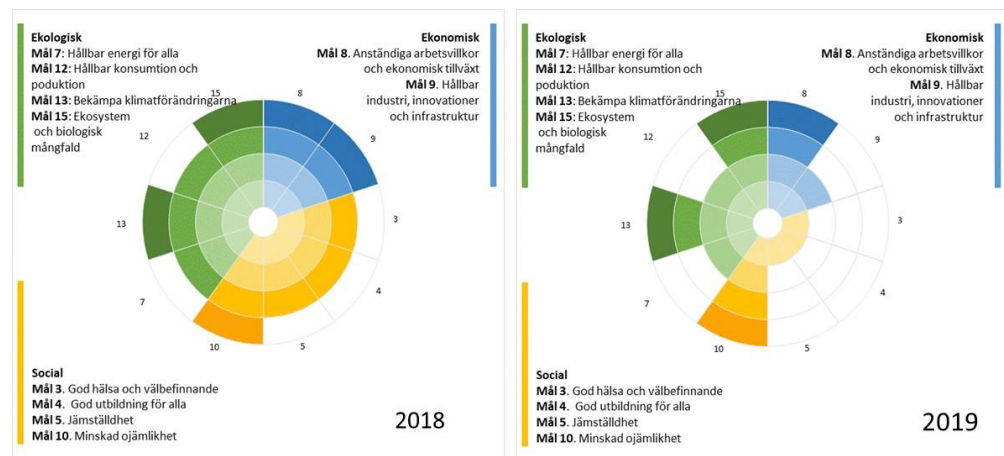
Stora men osystematiska variationer över tid

Vi kan se hur kopplingen till hållbarhetsmålen varierar över tid.

Det finns dock ingen tendens till trender över tid i materialet.

Istället ser vi t.ex. ganska stor variation mellan de två på varandra efterföljande åren 2018 och 2019.

Hållbarhetsintegrationen är betydligt starkare för 2018 än för 2019, med fem mål som når indikatorvärde 4 2018 medan det för 2019 är fyra mål. För 2018 är det ytterligare 5 mål som når indikatorvärde 3, medan inget av de övriga målen når indikatorvärde 3 2018. Tre av målen inom social hållbarhet når bara indikatorvärde 1 för 2019, jämfört med inga av målen 2018.

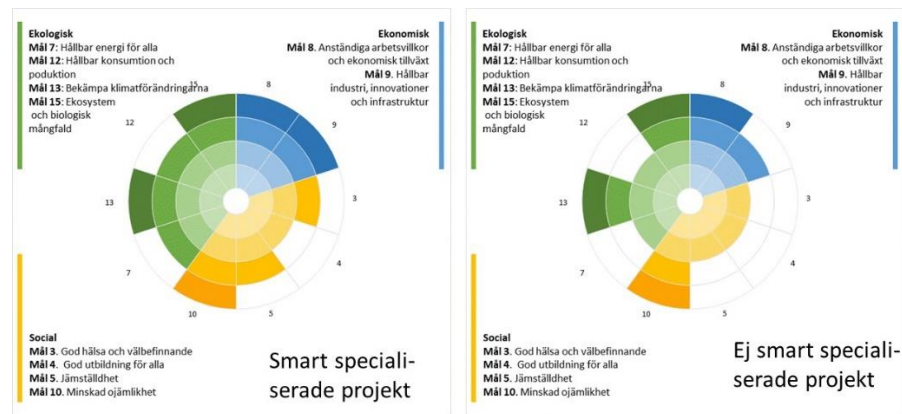
Figur 24 Samlad social hållbarhet för projektmedlen, år 2018 och 2019

Smart specialiserade projekt är bättre på att integrera hållbarhet

En av de tydligare skillnaderna i analysen av projektmedlen ser vi mellan de projekt som vi kunnat karaktärisera som knutna till någon av de fyra styrkeområdena inom regionens smarta

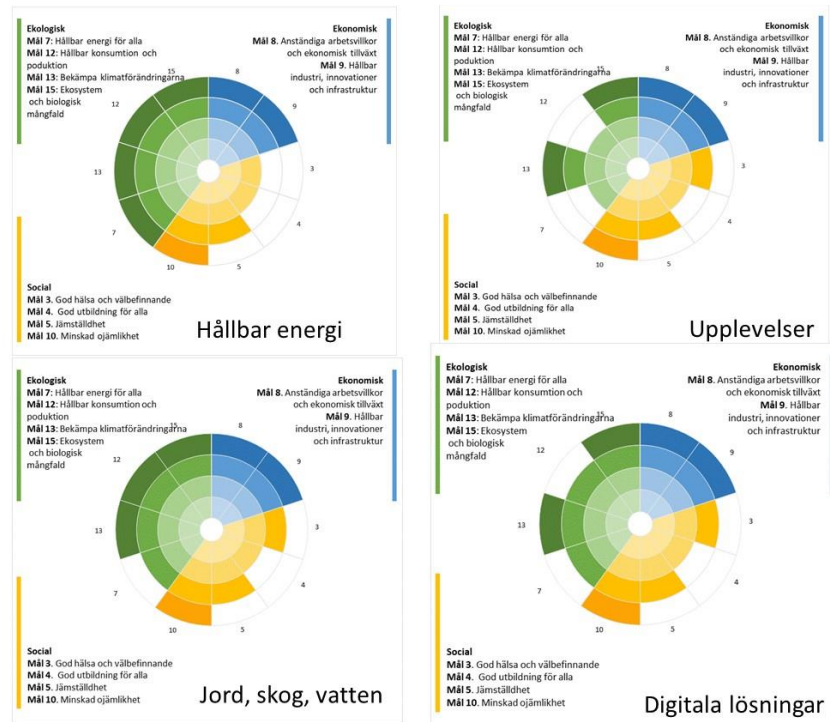
specialisering å ena sidan och sådana projekt som inte kunnat knytas till något sådant styrkeområde å andra sidan.

För projekten knutna till en smart specialisering är när hela fem av de globala målens indikatorer ett högre värde än för dem utan sådan koppling till den smarta specialiseringen. Indikatorerna återfinns inom alla tre dimensioner av hållbarhet. Det är för målen 12 Hållbar konsumtion och produktion, 7 God hälsa och välbefinnande, 4 God utbildning för alla, 5 Jämställdhet samt för mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur. Inte för något av målen har indikatorn ett lägre värde för de smarts specialiserade projekten.

Figur 25 Samlad hållbarhet för projekt i och utom styrkeområdena inom smart specialisering

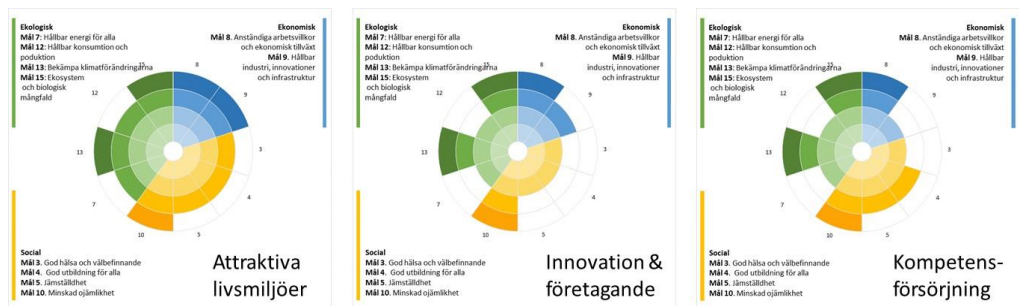
Det finns också en viss variation mellan de olika styrkeområdena inom regionens smarta specialisering, när det gäller hur väl projekten knyter an till hållbarhetsmålen. Projekten med koppling till Hållbar energi och Jord, skog och vatten har den starkaste anknytningen till hållbarhetsmålen inom den ekologiska dimensionen, vilket kan sägas motsvara förväntan.

Figur 26 Samlad hållbarhet för projekt inom olika styrkeområden inom smart specialisering

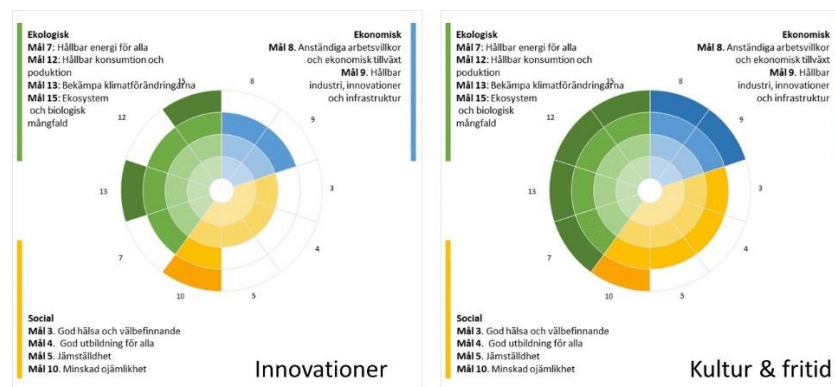
Mer hållbara projekt inom området Attraktiva livsmiljöer

Även om vi gör samma analys uppdelat på de olika prioriteringarna i nationella strategin för perioden så ser vi vissa skillnader. Projekt inom området Attraktiva livsmiljöer förefaller ranka högre när det gäller kopplingen till de globala målen. Sammanlagt rankar området högre för sex av de nio målen jämfört med områdena Innovation och företagande samt Kompetensförsörjning. Jämfört med Kompetensförsörjning är rankingen två steg högre för två av målen.

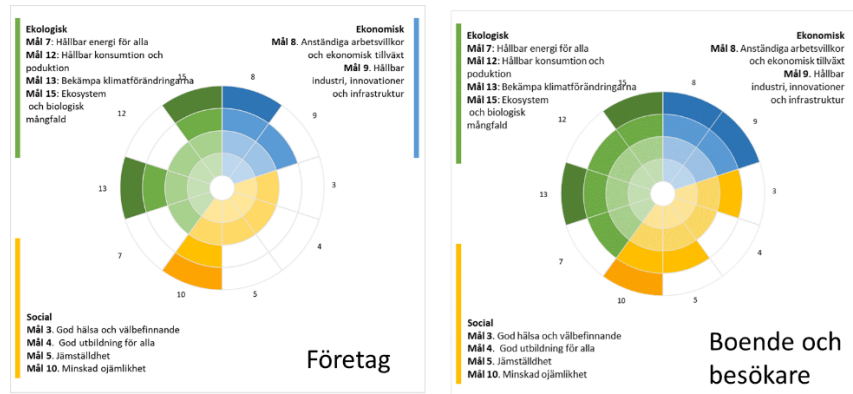
Figur 27 Samlad hållbarhet för projekt inom olika nationella prioriteringar

Bryter vi ned analysen inom de två områdena Attraktiva livsmiljöer och Innovation & företagande så blir skillnaderna i vissa fall ännu tydligare. I figuren nedan visar vi två exempel, dels fokusområdet Innovationer inom prioriteringen Innovation & företagande, dels fokusområdet Kultur & fritid inom prioriteringen Attraktiva livsmiljöer. Vi ser då tydligt hur fokusområdet Kultur & fritid får en högre ranking än Innovationer på ett flertal av de globala målen. Noteras kan att Kultur och fritid rankar högre även på de två målen inom hållbar ekonomisk tillväxt och till och med för målet Hållbar industri, innovationer och infrastruktur.

Figur 28 En jämförelse av hållbarheten mellan två fokusområden inom de regionala projektmedlen

Även om vi bryter ner materialet utifrån projektens målgrupper kvarstår vissa skillnader som pekar i ungefär samma riktning som resultaten ovan. Vi har en tydligare koppling till hållbarhetsmålen för exempelvis projekt som har boende och besökare som målgrupp än projekt som har företag som målgrupp. Att detta gäller de sociala hållbarhetsmålen är kanske inte så förvånande. Lite mer överraskande är att detta även gäller för de ekologiska målen och särskilt för de ekonomiska målen, som Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur.

Figur 29 En jämförelse av hållbarheten mellan projekt med två olika målgrupper inom de regionala projektmedlen

Projekten utanför områden som näringsliv, innovation och företagande förefaller i högre grad integrera hållbarhetsmålen

Generellt menar vi att de regionala projektmedlen i relativt hög grad har integrerat de tre hållbarhetsperspektiven, även om det finns en tydlig potential till förbättring. Analyserar vi utvecklingen över tid ser vi dock ingen historisk tendens till succesiv förbättring, åtminstone inte i det begränsade tidsperspektivet 2016 – 2020. Variationerna mellan åren kan vara stora, men det finns inget mönster för perioden som helhet.

4 Slutsatser och rekommendationer

Vilka slutsatser vill vi då dra på basen av denna kartläggning och analys? För det första är det på sin plats att åter påminna om att både kartläggningen och hållbarhetsanalysen ska tolkas med viss försiktighet. Systemen för uppföljning av både företagsstöden och projektmedlen har förändrats under perioden och data är inte alltid strukturerade för att medge den analys vi här eftersträvar.

Hållbarhet är också ett begrepp som är svårtolkat, inte minst i relation till ett territoriellt perspektiv. Målkonflikter mellan hållbarhet och utvecklingen i enskilda regioner är ett allmänt känt och ständigt aktuellt tema och det påverkar i viss mån även denna analys.

Inom Agenda 2030-sammanhang lyfts ofta fram att de tre perspektiven – ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet – inte

är tre likvärda perspektiv. Istället betonar man att en socialt hållbar utveckling med rimliga och rättvist fördelade livsvillkor bör vara målet för våra insatser, att ekonomin är vårt verktyg för att nå dit men att all utveckling måste vara ekologiskt hållbar och ske "inom planetens gränser". Ett allmänt känt dilemma i detta avseende är hur detta ska tolkas i ett perspektiv av varje enskilt stödärende respektive i perspektivet av samtliga stödärenden aggregerade.

Vi vill därför uppmana till en nyanserad och försiktig läsning av denna rapport. De rekommendationer vi lämnar är också försiktiga till sin natur och policyförändringar grundade på denna analys bör också söka kompletterande underlag innan de implementeras.

Relativt hög integrering av hållbarhet

Vad ser vi då i analysen? När det gäller företagsstöden ser vi att både deras fördelning i olika avseenden och deras integrering av hållbarhetsperspektiven i hög grad påverkas av tre faktorer: av regelverken, av regionens näringslivsstruktur och av rutiner och praktik i handläggningen.

Projektmedlens fördelning följer i många avseenden samma mönster som företagsstödens, trots att regelverken är mindre strikta för dessa medel. Även om projektmedlens resursfördelning i hög grad styrs av programinnehållet i ERUF-programmet så borde frihetsgraderna vara större för projektmedlen än för företagsstöden.

Det innebär att företagsstöden i stor utsträckning följer en traditionell fördelning mellan branscher. Trots detta så visar analysen att stöden i relativt hög utsträckning har integrerat hållbarhetsmålen, faktiskt i högre grad de sociala hållbarhetsmålen än målen om både ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Det sista förklaras delvis av att stödets inriktning, mot mer traditionella branscher, innebär att man ibland stödjer mindre lönsamma eller innovativa branscher. Och även om detta kan motiveras ur perspektivet att kompensera för de utmaningar som präglar företagen i den här regionen så kan det också vara ett uttryck för att stöden inte i tillräcklig grad går till att stödja företag som kan stå för framtidens tillväxt och sysselsättning.

Även projektmedlen integrerar i relativt hög utsträckning hållbarhetsmålen, i det fallet mätt mot 9 av 17 av de globala målen. Stöd som riktas mot ämnen som ligger utanför områden som kan beskrivas knutna till innovation och företagande är ofta bättre på att integrera hållbarhetsmålen. Detta gäller märkligt nog även de hållbarhetsmål som handlar om just innovationer och företagande.

Vi ser för både företagsstöden och projektmedlen att det finns variationer över tid, både när det gäller stödets fördelning och deras förmåga att integrera hållbarhet. Men det verkar som att variationen är slumpmässig snarare än trendmässig.

Vår bedömning är att regelverken för 1.1 medlen fortsatt påverkar och ibland begränsar möjligheterna att fullt ut integrera hållbarhetsperspektiven. Den främsta begränsningen ligger i utformningen av statsstödsreglerna. Den nationella politiken har under senare tid starkt betonat vikten av att integrera hållbarhet i hela det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet. Här uppstår ibland konkreta målkonflikter mellan nationella mål och europeiska regelverk. Sammantaget leder detta till att den regionala historiska branschstrukturen i hög grad avgör vad som är möjligt att göra, åtminstone när det gäller företagsstöden.

Projektmedlens hållbarhet styrs i mindre utsträckning av regelverken och sannolikt mera av historiska mönster – även ERUF-programmens inriktning har haft en betydelse. Här har ju regionens företrädare haft ett relativt stort inflytande, men EU-programmens innehåll har ändå förblivit relativt stabilt mellan budgetperioderna.

Integrera de globala målen i styrning

Vilka rekommendationer vill vi då lämna? Vi föreslår följande:

Den modell som vi använder i analysen av projektmedlen föreslår vi även bör utvecklas som en modell för löpande bedömning och uppföljning också av företagsstöden. Det betyder att man bör göra en aktiv bedömning av företagsstödärendenas integrering av hållbarhetsaspekterna i samband med att man söker stödet.

Ett sätt att göra detta skulle kunna vara att redan i erbjudandena om att söka företagsstöd rikta erbjudandena så att man ställer krav på att stödansökningarna ska adressera vissa av de globala målen. Då skulle olika erbjudanden kunna betona olika hållbarhetsaspekter och det skulle möjliggöra för handläggarna att lämna förslag på hur tolkningarna av hållbarhetsmålen ska tolkas i de aktuella erbjudandena.

I handläggningen ska man då bedöma i vilken utsträckning de för erbjudandet aktuella hållbarhetsmålen integreras i ansökningarna. Här skulle man t.ex. kunna sätta upp krav på att en viss miniminivå av integrering ska uppnås för de olika hållbarhetsmålen. Det betyder att företagen skulle behöva motivera kortfattat hur det sökta investeringsstödet kan bidra till de valda hållbarhetsmålen. Regionen skulle då behöva stödja företagen genom att komma med exempel på ansökningar som skulle anses integrera hållbarhetsmålen i hög grad.

Modellen skulle också kunna utvecklas i bedömningen av projektmedelsansökningar och knytas till konkreta utlysningar även där.

Styrningen av företagsstöden bör fortsätta att utvecklas. Förutom det ovan nämnda förslaget som skulle syfta till en tydligare styrning mot hållbarhetsmålen så bör styrningen mot regionens smarta specialisering fortsätta.

Om man systematiskt använder sig av de globala målen för att i utlysningar styra såväl projektmedel som företagsstöd så öppnar sig möjligheter för att göra önskade särskilda prioriteringar inom ramen för dessa mål. Låt oss säga att man i en utlysning önskar prioritera sociala hållbarhetsmål som jämställdhet och ökad jämlikhet, så skulle man t.ex. i en utlysning särskilt önska projektansökningar som främjar jämställdhet inom t.ex. samiska näringar. Detta skulle kunna vara ett sätt att främja stödets möjlighet att nå fram också till samiska näringar och samiskt kulturliv.

Slutligen menar vi att det är viktigt att den möjlighet som de nya bredare ESI-programmen ger bör tas tillvara för att bredda projektmedlens innehåll och härigenom bättre styra mot flera av de globala målen.